

OTDK-dolgozat

2023

BUDAPESTI CORVINUS EGYETEM

GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

**TÁRSADALMI FELELŐSSÉGVÁLLALÁS A SZAKMAI FEJLŐDÉS
TÜKRÉBEN**

**PROFESSIONAL DEVELOPMENT IN THE CONTEXT OF SOCIAL
RESPONSIBILITY**

Almási Liza

Somosi Fanni Luca

Konzulens: Matolay Réka

Kézirat lezárásának dátuma: 2022. 04. 19.

Absztrakt

A dolgozat az egyetemi hallgatók szakmai tudásának civil szervezetbe történő integrálódási folyamatait, illetve annak hatását vizsgálja. A dolgozat fő kérdése, hogy milyen hatást eredményeznek az egyetemi kurzusok keretein belül megvalósuló együttműködések a civil szervezetekre nézve? A dolgozat relevanciáját az elméleti háttér adja, mely megvizsgálja a civil szervezetek jelenlegi együttműködési és szakmai támogatási lehetőségeit, illetve feltárja a Z-generáció segítési hajlamát. Az elméleti keret megteremtése után a dolgozat ismerteti a kétirányú, félig strukturált interjúkra épített módszertanát, amely az alapját képezi az együttműködések elemzési eszközeinek, a hatástérkép keretrendszerének, az analízist támogató együttműködés-hatás modellnek, valamint az UNICIV modellnek. Az UNICIV modell bemutatja az egyetemisták civil szervezetre való hatását a szakmai tevékenységük által, illetve felvázolja az optimális együttműködési folyamatot. A dolgozatban bemutatott modell ismerteti a két partner között létrejövő együttműködés folyamatát, hatását egy esetlegesen felmerülő összekötő szervezeten keresztül. Ez a fajta együttműködés elősegítheti a civil szervezetek diverzebb látásmódját, strukturáltabb szervezeti működését és hatékonyabb operatív folyamatait. Végül a szerzők felméri az egyetemisták által elérhető hatást és a szakmai támogatás relevanciáját, illetve ismertetik a civil szervezetekkel történő együttműködések hosszútávú potenciálját.

Kulcsszavak: egyetemi együttműködések, civil szervezet, community engaged learning

Köszönetnyilvánítás

Köszönetünket szeretnénk kifejezni elsősorban konzulenseinknek a sok segítségért. A külső konzulensünknek, Harsányi Dórának a folyamatos támogatásért, a civil szférával kapcsolatos szakmai meglátásaiért, illetve értékes visszajelzéseiért, és belső konzulensünknek, Matolay Rékának a szakirodalmi háttérért, a terep kiválasztásáért, illetve az interjúvezérfonal véleményezéséért.

Köszönjük a Corvinus Science Shop-nak az esettanulmányok kiválasztásában, illetve interjúalanyokkal történő összeköttetésben nyújtott segítséget.

Hálásan köszönjük a dolgozatunk interjúalanyainak, hogy nyitott és közvetlen támogatásukkal segítették a kutatásunkat.

Tartalomjegyzék

I. Bevezetés	1
II. Elméleti háttér	3
II.1. Civil szervezetek és támogatásuk.....	3
II.1.1 Civil szervezetek	3
II.1.2. Civil szervezetek támogatási formái	4
II.1.3 Civil szervezetekkel történő együttműködések.....	5
II.2. Alternatív tanítási módszerek a felsőoktatásban	7
II.2.1. Problem-based learning.....	8
II.2.2. Community engaged learning	8
II.2.3. Pro bono	9
II.3. Felsőoktatási és civil szféra együttműködések.....	9
II.3.1. Kötelező tárgyak során megvalósuló együttműködések	10
II.3.2. Szabadon választható tárgyak során megvalósuló együttműködések	11
II.3.3. Egyéni projekt során megvalósuló együttműködések	12
II.4. A Z-generáció.....	13
III. Az együttműködések elemzésének módszertana	14
III.1. Interjúk.....	15
III.2. Felhasznált elemzési eszközök	16
III.2.1. A projektek és az együttműködés-hatás modell.....	17
III.2.2. A projektek hatástérkép keretrendszere	20
IV. A diákok és civil szervezetek között megvalósuló együttműködések elemzése	22
IV.1. Az esettanulmányok leírása a hatástérkép alapján.....	22
IV.1.1. Az adománybolt projekt - InDaHouse és Rajk Szakkollégium együttműködés.....	22

IV.1.2. A folyamatos újratervezést igénylő projekt - Voneszo és CEMS együttműködés...	24
IV.1.3. Az operatív munkát segítő projekt - NoBadKid és Pénzügyi kurzus együttműködés	27
IV.1.4. A social design projekt - Igazgyöngy és MOME social design kurzus együttműködés	30
IV.1.5. A bármikor felhasználható projekt - HellóAnyu! és CSR kurzus együttműködés...	32
IV.1.6. A társadalmi vállalkozás projekt - Utcáról Lakásba és Gyakorlati projekt kurzus együttműködés	34
IV.1.7. Az előre-nem-tervezett projekt - Utcáról Lakásba és BME Urbanisztika együttműködés	37
IV.2. Az esettanulmányok értékelése az együttműködés-hatás modell alapján	38
IV.3. UNICIV modell - Az együttműködések optimális folyamata	43
IV.4. A projektek által eredményezett hatások	46
IV.4.1. A diákok számára eredményezett hatások	46
IV.4.2. A civil szervezetek számára eredményezett hatások	47
IV.5. Javaslat megfogalmazása az együttműködések alapján	49
V. Konklúzió.....	51
Hivatkozásjegyzék	53
Melléklet	57

Ábrajegyzék

1. ábra - Civil szervezetek lakossági adományainak fajtái	4
2. ábra – A civil szervezetek együttműködés formái.....	6
3. ábra - Az együttműködés-hatás modell.....	18
4. ábra – Az esettanulmányok hatástérkép keretrendszeré	20
5. ábra - Esettanulmányok az együttműködés-hatás modellben	39
6. ábra - UNICIV modell, az együttműködések optimális folyamatábrája.....	44

I. Bevezetés

Az egyetemen egyre gyakrabban találkozunk olyan kurzusokkal, melyeken lehetőségünk van hallgatóként valós vállalatokkal és szervezetekkel együttműködni. Az órán részt vevő szervezet sok kurzus esetén civil szervezet, és az oktató szerint ebből mind a hallgatók, mind a civil szervezet profitál, mivel az előbbiek ingyen tapasztalatot, utóbbiak ingyen segítséget kapnak. Felmerült bennünk a kérdés, hogy valójában hogyan zajlanak az együttműködések a hallgatók és a civil szervezetek között, illetve, hogy milyen hatást eredményeznek az egyetemi kurzusok keretein belül megvalósuló együttműködések a civil szervezetekre nézve. Kutatásunk során ezeket a kérdéseket szeretnénk megvizsgálni. A dolgozatunkban egyes budapesti egyetemi kurzusok, illetve magyar civil szervezeti szereplők között gyakorlati projekt keretén belül megvalósuló együttműködések vizsgáltuk és elemeztük hét esettanulmány alapján.

Dolgozatunk második fejezetében bemutatjuk a jelenlegi magyarországi civil szférát, illetve támogatási formáit, amely magába foglalja a szakmai támogatást, amelyre elemzésünk fókuszál, valamint felvázoljuk a nonprofit együttműködési lehetőségeket is. Majd kifejtjük a különböző alternatív tanulási formákat, amellyel a dolgozatunk gyakorlati, külső partnerrel történő együttműködési formáját támasztjuk alá. Ismertetjük az egyetemi kurzusok és civil szervezetek között megvalósuló együttműködési lehetőségeket Frigyik (2022), illetve Szerencsés (2022) interjúi alapján. Felvázolva az elméleti háttért, a harmadik fejezetben bemutatjuk a kutatásunk, a diákok és a civil szervezetek között megvalósuló, általunk felépített módszertanát. A módszertan felvázolása során kifejtjük a felhasznált esettanulmányokat, illetve a dolgozatunk kulcselemét, az elkészített kétirányú féligstrukturált interjú kereteit.

A dolgozatunk során alkalmazott módszertannak szerves részét képezik a felhasznált elemzési eszközök, amely a megvalósuló kollaborációk hatástárházának keretrendszer, illetve az együttműködés-hatás modell. A módszertan bemutatása után elemezzük a dolgozat relevanciáját és fő értékét adó esettanulmányokat, amely hét együttműködést foglal magába. A hét esettanulmány kapcsán hat civil szervezetet és hat különböző egyetemi kurzuson részt vevő hallgatókat kérdeztünk az együttműködéssel kapcsolatosan. A hét esettanulmány az InDaHouse Hungary Egyesület projektje a Budapesti Corvinus Egyetem diákjaival, a Voneszo Alapítvány együttműködése a Budapesti Corvinus Egyetem és a CEMS program diákjaival, a NoBadKid

(Pressley Ridge Magyarország Alapítvány) kollaborációja a Budapesti Corvinus Egyetem hallgatóival, az Igazgyöngy Alapítvány közös munkája a Moholy-Nagy László Egyetem tanulóival, a HellóAnyu! közösségi tér projektje a Budapesti Corvinus Egyetem diákjaival, illetve az Utcáról Lakásba Egyesület két együttműködése a Budapesti Corvinus Egyetem, illetve a Budapesti Műszaki Egyetem hallgatóival. Az egyes esettanulmányokat a hatástérkép keretrendszerében vizsgáltuk, elemeztük szerepüket az együttműködés-hatás modell alapján, illetve megfogalmaztuk a projektek során generált hatásokat.

Az együttműködések leírása és az együttműködés-hatás modellben való elhelyezésük után megalkottuk az UNICIV modellt, vagyis az egyetemi kurzuson részt vevő hallgatók és a civil szervezetek együttműködésének optimális folyamatát. Összegeztük, hogy általánosságban milyen hatásokat eredményeztek az együttműködések a diákok, illetve a civil szervezetek számára. Végül pedig az eddigi elemzésünk alapján megfogalmaztunk olyan javaslatokat, melyek megerősíthetik és támogathatják az egyetemi hallgatók és a civil szervezetek között megvalósuló együttműködések eredményességét.

A dolgozatunk célja, hogy elemzésünkkel a központi kérdésre válaszolva, az együttműködések hatásteremtő képességeit vizsgálva mindkét fél számára egy hatékony és értékteremtő kollaborációs formát mutassunk be a javaslatainkkal kiegészítve. Ezáltal célunk, hogy bemutassuk az egyetemi kurzusok civil szervezetekkel történő együttműködési lehetőségét és ennek előnyeit. Kutatásunk az együttműködési lehetőségek civil szervezetre történő hatását vizsgálja, a környezeti és társadalmi hatások vizsgálatát nem képezi.

II. Elméleti háttér

Dolgozatunkban azt vizsgáljuk, milyen hatást eredményeznek az egyetemi kurzusok keretében megvalósuló együttműködések a civil szervezetek és a kurzuson részt vevő hallgatók között. Ehhez először definiáljuk, mit értünk civil szervezet alatt, bemutatjuk, milyen típusai vannak a civil szervezetek támogatásának és a velük való együttműködésnek. Utána bemutatunk különböző, a felsőoktatásban használt tanítási módszereket, és besoroljuk közéjük az általunk vizsgált együttműködések. Majd az előző két téma szintetizálásaként megvizsgáljuk, milyen együttműködések lehetségesek az egyetemek és a civil szféra között. Az elméleti fejezet zárásaként pedig bemutatjuk, mi motiválja a jelenlegi egyetemista korosztályt, a Z generációt az önkéntességre.

II.1. Civil szervezetek és támogatásuk

Az alábbi fejezetben leírjuk, mit értünk civil szervezet alatt, bemutatjuk a civil szervezetek támogatási formáit Glózer (2000) és Arapovics (2013) alapján, majd a velük való együttműködések típusait különböző forrásokra támaszkodva, végül pedig megjelöljük, hogy mely típusokat szeretnénk vizsgálni a továbbiakban.

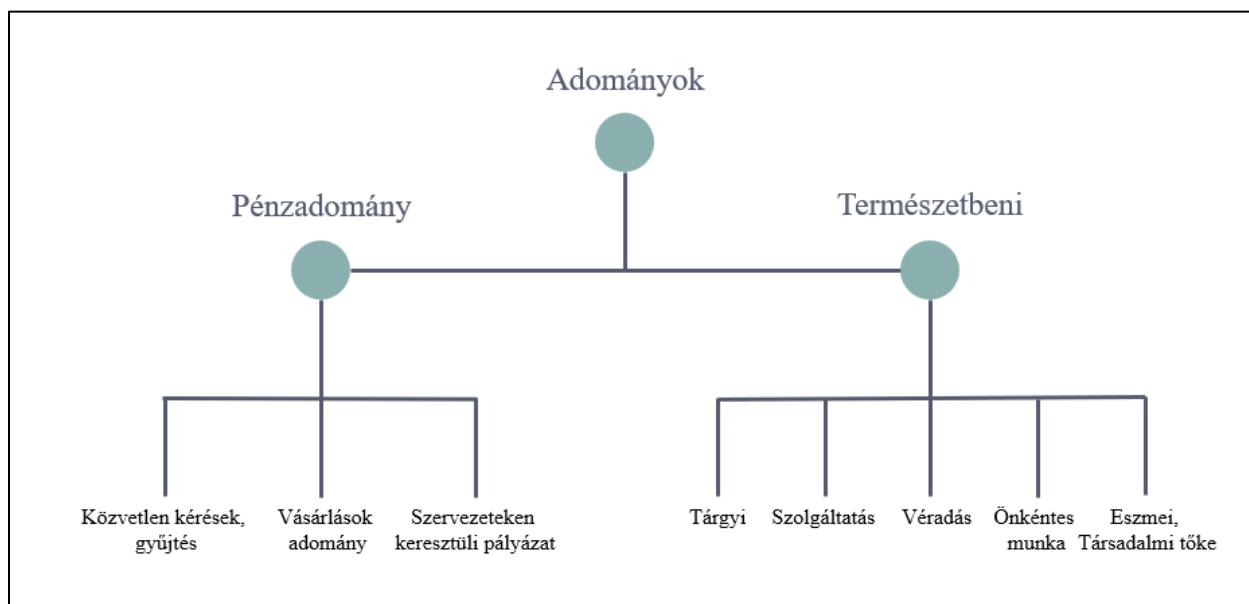
II.1.1 Civil szervezetek

Vannak olyan társadalmi igények, melyeket sem a profitorientált szervezetek, sem az állam nem elégít ki hatékonyan. Így jött létre a harmadik szektor, a civil szféra. A jellemzően alulról szerveződő nonprofit, civil szervezetek egy társadalmi szükségletre vagy problémára próbálnak megoldást kínálni. Dolgozatunkban a nonprofit és a civil szervezet kifejezéseket szinonimaként fogjuk használni, és azokat a jogi egyéniséggel rendelkező szervezeteket értjük alatta, melyek nem az üzleti vagy a közszolgálati szektorba tartoznak, tehát nem profitorientáltak, és nem függenek közvetlenül a kormányzattól. Jellemzően a közjót, a közérdeket szolgálják, tevékenységük önkéntes munkán alapul és bevételük nagy része adomány. (Kuti és Marshall, 1991)

II.1.2. Civil szervezetek támogatási formái

A civil szervezetek számára a támogatások és a finanszírozás kulcskérdés, mivel kevésbé magától értetődő, mint a forprofit szektorban. A folyamatos forráskeresés állandó mozgásban tartja a szervezetet, mindig reagálniuk kell a társadalmi kihívásokra és a támogatók elvárásaira. A legtöbb támogató nem a működést, hanem egyes projekteket segít, ez is az állandó mozgásra és új projektekre ösztönzi a szervezeteket. (Glózer, 2000)

A civil szervezetek forrásszerkezete jóval összetettebb, mint a for-profit vállalkozásoké. A hagyományos erőforrások, mint a pénz, a humán munkaerő és az infrastruktúra mellett más formák is megjelennek. Arapovics (2013) a nonprofit szervezet forrásait öt csoportba sorolta, mint pénzügyi források, természetbeni források, humán források, információ, illetve társadalmi tőke források. A források pedig származhatnak magántámogatásokból, ide sorolja a vállalati, a lakossági és más civil szervezetek adományait, állami támogatásból, illetve a szervezet saját tevékenységéből, mint tagdíjakból, árbevételből és más tevékenységek díjából. Dolgozatunkban a magántámogatásokat, azon belül is a lakossági támogatás formáit szeretnénk részletesebben vizsgálni, méghozzá a humán és információs forrásokat.

1. ábra - Civil szervezetek lakossági adományainak fajtái – Forrás: Saját szerkesztés Arapovics (2013) alapján

Az adomány Arapovics (2013) definíciója szerint “olyan természetben és pénzben nyújtott támogatás, amelyet az egyének minden ellenszolgáltatás nélkül ajánlanak fel nonprofit vagy

egyházi szervezetek, közintézmények, illetve a családi és baráti körükön kívüli magánszemélyek számára” (Arapovics, 2013, 52. oldal). A lakossági adományozásnak, vagyis amikor magánszemély a támogató, két fajtáját különbözteti meg, a pénzadományt és a nem pénzbeli támogatást, ahogyan az *1. ábrán* is látható. A továbbiakban ez utóbbira szeretnénk fókuszálni. A természetbeni adomány, vagyis a nem pénzbeli támogatás egy vagyoni értékkel rendelkező jog vagy szellemi alkotás végleges vagy ideiglenes átruházását jelenti. Arapovics (2013) ennek öt fajtáját különbözteti meg: a tárgyi adományozást, a szolgáltatást, a véradást, az önkéntes munkát, valamint egy ötödik csoportot, melybe az eszmei adományok, információátadás és a társadalmi tőkeadomány tartozik.

Jelenlegi témánk a szakmai segítségnyújtás, ami szellemi tevékenységként egyszerre önkéntes munka és eszmei adomány, információ.

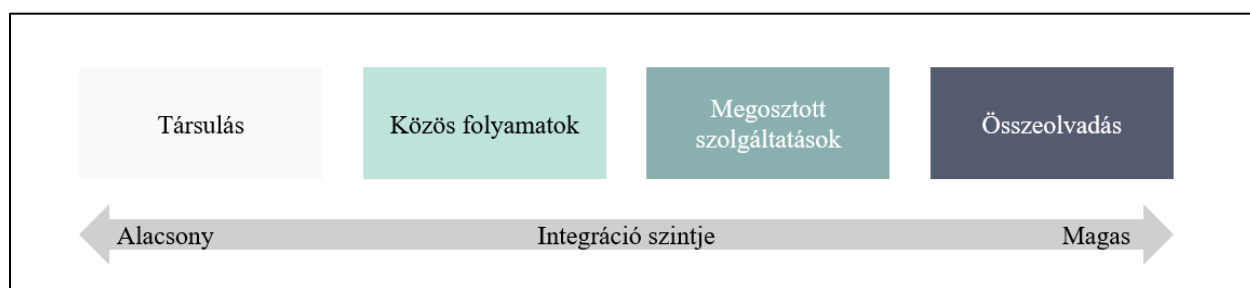
II.1.3 Civil szervezetekkel történő együttműködések

Boyns és Marony (2017, 4. oldal) definíciója alapján az együttműködések során két vagy több jogi entitás egyesül abból a célból, hogy integrálja a közös érdekeket, erőforrásokat, valamint tevékenységüket, hogy előmozdítsa a társadalmi problémákra adott válaszokat.

Foster-Fishman és szerzőtársai (2001) szerint a nonprofit szervezetek a kapacitáskihasználás érdekében működnek együtt a tagokon, kapcsolatokon szervezeti struktúrákon vagy programokon keresztül. Különböző együttműködések célja, hogy olyan hatást lehessen generálni, amelyre az adott fél egymaga nem feltétlen lett volna képes. A különböző civil szervezetekkel történő együttműködések olyan eredményt tudnak generálni, amely az adott szervezet számára pozitív hatást gyakorol. Az együttműködések a civil szervezetek különböző cél érdekében hozzák létre, akár az alaptevékenységük fejlesztésére vagy bővítésére, akár a befolyásuk növelése érdekében.

Több formája is létezhet a civil szervezeti együttműködéseknek. Az együttműködések fajtái több kategóriába is sorolhatók az együttműködés integrációjának a mértékétől és szintjétől függően (Neuhoff et al., 2014). Neuhoff és szerzőtársai (2014) által készített 237 felmérésben az általuk vizsgált négy nonprofit szervezet alapján négy kategóriába tudták osztani az együttműködési típusokat és a stratégiai kollaborációkat. A négy kategória az integrációs szinttől függően a társulás (koalíciók, kollaborációk, gyakorlati közösségek), közös folyamatok, megosztott szolgáltatások, valamint az összeolvadás (Neuhoff et al., 2014). A négy típust a *2. ábrán* foglaltuk össze Neuhoff

és szerzőtársai (2014) alapján. A társulás kategórián belül a civil szervezetek olyan csoportban működnek együtt, amely önkéntesen, erőforrás egyesítésével dolgoznak egy közös cél elérése érdekében. A közös folyamatok során két vagy több szervezet közös projekt során szerződés útján megvalósuló együttműködés jön létre jogi bejegyzés nélkül. A megosztott szolgáltatás kollaboráción belül olyan megállapodások merülnek fel, amely egy meglévő erőforrást osztanak meg az együttműködés során, amellyel konszolidálni tudják működéseiket, akár könyvelés, informatika vagy irodahelyiség keretein belül. Az összeolvadási együttműködés során két szervezeti szereplő egyesülése történik, amely történhet leányvállalati struktúrán keresztül, az egyik szervezet a másikba történő integrációjával vagy egy új szervezet létrehozásával. (Neuhoff et al., 2014)

2. ábra – A civil szervezetek együttműködés formái – Forrás: Saját szerkesztés Neuhoff et al. (2014, 2. oldal) alapján

Hager és Curry (2009) alapján a társulási típusú együttműködések során a nonprofit szervezet partnerségeket hoz létre a különböző programok és szolgáltatások megosztása érdekében, biztosítva ezzel a partnerség során a felek erősségeinek maximalizálását. A fő motiváló tényező lehet az együttműködés során a közös küldetéstudat, amely iránt elkötelezetten tudnak a partnerek együtt, erőforrásaikat és tudásukat megosztva kollaborálni (Hager-Curry, 2009). A társulási együttműködés típus akkor tud hatást eredményezni, ha a partnerek eltérő szolgáltatást kínálnak, hiszen közös cél, de eltérő eszközök mellett lehet eredményezni a legszéleskörűbb együttműködést, amely a közösségi erőforrások hatékonyabb felhasználását fogja előidézni Hager és Curry (2009) elemzése alapján.

Boyns és Marony (2017, 20. oldal) szerint együttműködési partnerek lehetnek egyetemek, kórházak és klinikák, közösségek, alapított szervezetek, önkéntesek & gyakornokok, tagok, adományozók, hit-alapú, jogi szervezetek, rendészeti szervek, jogi szolgáltatások, egészségügyi biztosítási társaságok, megyei ügynökségek, közösség tagok, szomszédsági tanács, választott

tisztviselők, vállalati felek, szponzorok.

A nonprofit szférában lévő felek közötti együttműködését azonban korlátozhatják különböző akadályok. Boyns és Marony (2017, 30. oldal) alapján korlátozhatják a kollaborációt nem megfelelően felhasznált és az együttműködésbe nem teljeskörűen integrált erőforrások, mint a pénz, berendezések, személyzet vagy házon belüli szakértelem. Problémákat vethetnek fel még instabilitásból adódó korlátok, mint az időszakos, nem folyamatos részvétel, személyzeti bizonytalanság, az intézményi tudás hiánya, a kapcsolatok újrakezdése, valamint maga a félelem a változástól (Boyns – Marony, 2017, 30. oldal). Az együttműködés kialakítása során elengedhetetlen, hogy a partnerek biztosítsák ezeket az erőforrásokat annak érdekében, hogy a kollaboráció sikeres legyen.

A különböző együttműködés típusok eltérő hatást tudnak eredményezni a nonprofit szervezetek számára, azonban a külső partnerrel történő közös munka gyümölcsöző együttműködést tud generálni. A civil szervezetek együttműködésének társulási formája, illetve annak céljai releváns részét fogják képezni a dolgozatunknak, mivel a vizsgált egyetemi kurzusok és a civil szervezetek közötti kollaborációk ebben a formában valósulnak meg.

II.2. Alternatív tanítási módszerek a felsőoktatásban

Kutatásunkban arra a kérdésre kerestünk választ, milyen hatása van annak, ha hallgatók egyetemi kurzus kereteiben segítenek egy civil szervezetet. Ebben a fejezetben megvizsgáljuk, hogy a források alapján milyen rendhagyó fajtái vannak a tanulásnak és tanításnak, illetve milyen kategóriába sorolhatjuk az általunk vizsgált együttműködések.

Az egyetemen való tanulás fajtáit Matolay és szerzőtársai (2021) szerint többféleképp kategorizálhatjuk. Tassone és Eppink (2016; hivatkozva Matolay et al. 2021) megkülönböztet instrumentális és emancipációs megközelítést. Instrumentális megközelítés esetén az oktató a téma szakértője, aki autoriter módon átadja a tudását, a hallgatók csupán ennek befogadói. Ezzel szemben az emancipációs megközelítés az oktatókat és a hallgatókat egyenlő partnerként határozza meg egy közös tanulási helyzetben, ahol az oktató facilitátorként jelenik meg a tanulási folyamatban, a diákok pedig annak aktív résztvevői. Ez a fajta együttműködés kölcsönös részvételt és folyamatos alkalmazkodást követel meg a felektől. Newton (2014, hivatkozva Matolay et al. 2021) dogmatikus, liberális, technológiai, progresszív, humanista és radikális oktatást különböztet

meg. Tassone és Eppink (2016; hivatkozva Matolay et al. 2021) emancipációs megközelítésének a radikális oktatás felel meg, ahol a tanítás alapjait változtatják, ezáltal oktató és tanuló kölcsönösen reagálhatnak a saját élményeikre és tapasztalatukra alapozva. Érdekes kitérnünk a progresszív és a humanista megközelítésre is, ugyanis ezek is megjelennek a témánkban. A progresszív megközelítés a problémamegoldásra helyezi a hangsúlyt, a humanista pedig a személyes fejlődésre. Az oktató mindkét metódus esetén facilitátorként vagy mentorként, tehát egyenlő félként van jelen, és céljuk az egyén egészét oktatni, hogy több területen is szerezzon tudást vagy tapasztalatot.

II.2.1. Problem-based learning

A problémaközpontú tanulás, vagyis a *problem-based learning* lényege, hogy a diákok valódi esetekre, problémákra keresnek megoldást. Ezek lehetnek valóban megtörténtek, vagy az oktatók által kitalált vagy megváltoztatott esetek. A problémaközpontú tanulás során a hallgatók csapatban dolgoznak egy facilitátor segítségével. Megbeszélik a problémát, hipotéziseket találnak ki, és kiosztják a feladatokat. A facilitátor nyitott kérdéseket tesz fel, illetve folyamatosan visszajelzést ad a csoportnak a munkájukról és együttműködésükről. Ezáltal a diákoknak nagyobb felelősségük van a tanulásban, ugyanis a megszokottnál jóval kevesebb közvetlen utasítást kapnak. Először egy német orvostudományi egyetemen próbálták ki a módszert, ahol nem csak a hallgatók élvezték jobban a problémaközpontú tanulást, de jobb eredményeket is értek el a hagyományosan tanuló társaiknál. (Hou, 2014)

II.2.2. Community engaged learning

A problémaközpontú tanulás egy speciális formája a *service learning* (*szolgálati tanulás*), más néven *community engaged learning* (*közösségi elkötelezettségű tanulás*). (Mivel a *community service learning*-nek nincs a hivatalos magyar elnevezése, ezért az angol kifejezést használjuk a dolgozatunkban). Ennek lényege Felten és Clayton (2011) szerint, hogy a közösségi szolgálat és a tudományos munka egyszerre valósul meg, tehát a közösség problémáiban való elmélyülés és a tanulási folyamat egymást erősíti. A *community engaged learning* jellemzően formális, szervezett kurzusként valósul meg, ahol a diákok munkájukkal a tágabb közösségüket segítik. A folyamat három résztvevője a diákok, a közösség tagjai és az őket összekötők, és ebből legtöbb esetben

mindhárom fél profitál. A részt vevő diákok a folyamat közösségi jellege miatt nem csak a kurzus anyagát és értik meg jobban, hanem a közösségük problémáit is, illetve a személyes értékeik és az állampolgári felelősségük is erősödik. A közösség pedig szélesebb körben megismerteti egy problémáját, illetve megoldási javaslatot kap rá. (Felten és Clayton, 2011)

II.2.3. Pro bono

A *pro bono* fogalma a „pro bono publico” kifejezésből származik, ami annyit tesz latinul, hogy „a társadalmi jóért”. A pro bono lényege, hogy egy szakember olyan, munkájával összefüggő szakmai szolgáltatást nyújt, amelyért nem kér fizetséget. A Jövő Öko-Nemzedéke Alapítvány úgy írta le a pro bonot segített szemszögből, hogy „nevezhetjük szakemberek önkéntesi munkájának, amit civil szervezetek részére ajánlanak fel ingyenesen” (jonalapitvany, 2020). Pro bonot legnagyobb számban jogászok szolgáltatnak, de bárki nyújthat ingyenes szakmabeli segítséget, a saját szakmájának megfelelően. (Rhode, 2005)

Az egyetemi kurzusok és a civil szervezetek közti együttműködések esetén nem beszélhetünk pro bonóról, mert a hallgatók nem ingyenesen segítik a szervezeteket, ugyanis kreditet kapnak a munkájukért, vagyis az elvégzett tárgyaikért.

A kutatásunkban vizsgált együttműködésekre legjobban a *community engaged learning* formája illik, mivel a vizsgált projekt mindegyikében megvalósul a formális és valós kapcsolata a tudományos, szakmai munkának és a közösségi szerepvállalásnak. A szakmaiságot az egyetem és a kurzustartó, a társadalmi szerepvállalást pedig a civil szervezet bevonása biztosítja.

II.3. Felsőoktatási és civil szféra együttműködések

A *community engaged learning* egyik formája az egyetemek és civil szervezetek közt megvalósuló együttműködések. A felsőoktatási intézmények számára a szakmai tudásátadás, valamint aktív elméleti, illetve gyakorlati szakmai lehetőségek biztosításán túl manapság elengedhetetlen, hogy az egyetemek harmadik missziója gyakorlatban is elő legyen mozdítva (Frigyik, 2022). A különböző egyetemi és civil szervezeti kollaborációk során lehetőség van olyan együttműködések kialakítására is, amelyek beágyazottak a terepi, gyakorlati helyzetbe (Szerencsés, 2022).

Az egyetemi *community engaged learning* során olyan projekteket vagy oktatási helyzeteket kreál az intézmény vagy oktató, amellyel nem egyértelműen az oktatási folyamathoz kapcsolódóan, valamiféle innovatív gondolkodásmód megalkotása mellett, szakmai diszciplinát átívelő, nem szakspecifikus intenzív munkát teremtenek meg. Mindez az együttműködés a diákok aktív részvételével és a civil szervezetek bevonódásával tud létrejönni egy meghatározott időre. Az oktatói oldal az egyetemen megszerzett tudást, míg a civil szervezet a megoldandó szervezeti vagy társadalmi problémát biztosítja. Szerencsés (2022) alapján a diákok és a szervezetek közösen tapasztalhatják meg a kokreációból, kutatásból, célcsoport felmérésből, iterálási folyamatból, validálásból és a megoldási javaslatból származó előnyöket.

Jelenleg kettő olyan egyetemről tudunk Magyarországon, ahol kompetencia központ vagy innovációs hub formájában platformot teremtenek a diákok, oktatók és a civil szervezetek között, hogy egy gyümölcsöző együttműködés alakulhasson ki. Ez a két szervezet a Budapesti Corvinus Egyetemen lévő Science Shop, illetve a Moholy-Nagy László Művészeti Egyetemen lévő Social Design Hub. Az összekötő szervezetek célja, hogy egy olyan „win-win” lehetőségeket biztosítson, amely több diszciplinán keresztül jelentős társadalmi hatást tud elérni az egyetemi hallgatók segítségével.

A magyar egyetemi tanóra keretein belül a hallgatók számára több formában áll rendelkezésre az együttműködés lehetősége egy civil szervezettel. Az együttműködések három módon tudnak megvalósulni: kötelező tárgy, szabadon választható tárgy vagy egyéni kutatás keretein belül. Az együttműködés kialakítását és platform biztosítását az előbb említett összekötő szervezetek valósítják meg.

II.3.1. Kötelező tárgyak során megvalósuló együttműködések

A kötelező tárgyak során megvalósuló együttműködések kifejtése során a Frigyik (2022) és Szerencsés (2022) interjúkban elhangzottakra hivatkozunk.

A kötelező tárgy során a diákok az oktatójuk felügyeletével működhetnek együtt egy adott szemeszter során egy civil szervezettel. Ezenél a projekteknél az eredmény jellemzően egy megoldási javaslat, amelynek célja, hogy az adott civil szervezet bármikor felhasználhassa és implementálhassa saját mindennapi vagy stratégiai működésébe a záró anyagokat. A kötelező tárgyak során megvalósuló együttműködések az adott oktató felügyeli. Az adott tárgy keretein

belül az óra során az elméleti anyag átadása mellett a civil szervezet esetén, mint gyakorlati példán keresztül tudják a tananyagot elsajátítani. Mindemellett a tanórán történő munkán kívül a diákok egyéni felkészülése is szükségeltetik, amely az adott civil szervezet jobb megismerését követeli meg. A diákok a kötelező óra során kiscsoportokban dolgoznak a projektfeladaton, amelyet a végén közösen prezentálnak a civil szervezet érintettjeinek és az oktatóknak. A szemeszter során megvalósuló együttműködések formáját és minőségét az oktató szabja meg, illetve a civil szervezet bevonódási igényétől függ, hogy milyen az együttműködés mélysége. Végezetül, az együttműködés lezárásaként a diákok megkapják érdemjegyüket és kreditelszámolás megtörténik.

II.3.2. Szabadon választható tárgyak során megvalósuló együttműködések

A szabadon választható tárgyak során megvalósuló együttműködések Frigyk (2022) és Szerencsés (2022) megállapításai alapján írjuk le.

A szabadon választható tantárgyak keretein belül a diákok önkéntesen jelentkezhetnek egy projektalapú tantárgyra, amely során egy civil szervezettel működhetnek együtt. A félév során aktívan dolgozhatnak együtt egy szemeszteren keresztül az önkéntesen jelentkezett hallgatók az oktatóval egy projekt keretén belül, egy civil szervezet megadott problémáján. Ezekben az esetekben az eredmény szintén egy megoldás, amely a civil szervezetekkel szorosan együttműködve jön létre. A szabadon választható tárgy keretein belül az oktatók egyfajta projektmenedzseri, facilitatori szerepet töltenek be, illetve sokkal nagyobb tér áll rendelkezésre a diákok számára. A szabadon választható óra során jellemzően a korábbi kurzusokra és tárgyakra építve, főleg gyakorlati megvalósításra fókuszálnak, ahol a diákok megtapasztalhatják egy projekt folyamat teljes megvalósulását. A tanórán kívül a felkészülés a civil szervezet mélyebb megismerése mellett aktív gondolkodást követel meg, amely a civil szféráról történő informálódást és a társadalomban lévő problémákon történő aktív gondolkodást is igényel, így elengedhetetlen a hallgatók mélyebb elköteleződése. A tárgy keretein belül a diákok kiscsoportban dolgoznak együtt a civil szervezetekkel és az órai kollaboráción túl egyéni konzultációkat is kérhetnek a civil szervezetektől. A projekt során jellemzően történik terepszemle és interjúkészítés az adott civil szervezet érintettjeivel a mélyebb együttműködés és szervezet megismerése érdekében.

II.3.3. Egyéni projekt során megvalósuló együttműködések

Az egyéni projektek során megvalósuló együttműködések felvázolásában Frigyikkel (2022) és Szerencsével (2022) készített interjúkra hivatkozunk.

Az egyéni projektek során az egyetemi hallgatók egyénileg működnek együtt különböző civil szervezetekkel. Egyéni projekt lehet akár egy szakdolgozat, vagy kutatás, amelyet egy oktató, kutatásfelelős, szakdolgozat felelős felügyel és támogat. Az egyéni projekt során a hallgatónak lehetősége adódik együttműködni egy civil szervezettel, amellyel egy huzamosabb ideig, jellemzően egy évig tud aktívan közösen dolgozni. Ezeknél az egyedi projekteknél a diákok az elméleti tananyagot, keretrendszert és módszertant tudják egy esettanulmányon keresztül megvizsgálni, validálni. Magát a gyakorlati példát, az esetet biztosítja a civil szervezet. A közös munka során a diák belefolyik a szervezet mindennapjaiba, közös gondolkodást kreál, és vizsgálja a projektjéhez szükséges elemeket. A projekt eredménye ennél az együttműködési formánál egy írásos formájú megoldástermék, amely a hallgató kutatási feltételeit vagy végzési feltételeit teljesíti. Az együttműködés minősége, a kapcsolatfelvétel gyakorisága az adott hallgatón és a civil szervezeten múlik, az együttműködés rendkívül mély, illetve közös gondolkodás is megvalósul.

Az említett felsőoktatási és civil szervezeti együttműködési formákat általában a tárgy oktatója felügyeli és facilitálja, míg a civil szervezetekkel történő kapcsolatfelvételt általában az egyetemen működő valamilyen szervezet, intézet valósítja meg.

Az említett három együttműködési forma során kettő motivációs tényező jelenhet meg, amely ösztönözheti a hallgatókat a sikeres kooperációra. Az egyik motivációs tényező az egyetemi kreditek szerzésének lehetősége. A másik motivációs tényező maga a gyakorlati projekt lehetősége, amely során a hallgatók kézzel fogható problémákon dolgozhatnak az egyetemen tanult eszközök segítségével.

A civil szervezetek és diákok között megvalósuló projektekért a diákok kreditelszámolást kaphatnak a kötelező, vagy szabadon választható tárgy keretein belül. A dolgozatunkban vizsgált együttműködések kötelező, vagy szabadon választható tárgy formájában valósultak meg, így a kutatásunk során ezekre a kurzusformákra fókuszáltunk.

II.4. A Z-generáció

Komár (2017) alapján Z-generáció olyan digitális bennszülött, gyakorlatias, illetve alkalmazkodó korosztály, amelynek tagjai 1996 és 2010 között születtek. A Z-generációra jellemző a praktikus szemlélet, illetve a kezdeményező attitűd, amellyel dominánsan a gyakorlatias lehetőségeket keresik (Komár, 2017).

A Z-generáció önkéntesség iránt történő motivációja meghatározó globális szinten. A korosztály tenni akarására és a szociális érzékenységre alapuló erős közös értékrend a munkaerő-toborzásnál vagy az edukációs programokban meghatározó tényező lehet. Garai-Fodor (2020) kutatása alapján az önkéntesség mellett a Z-generáció a civil szféra szakmai támogatásban is aktívan részt vesznek.

A Z-generációs fiatalokra jellemző, hogy a már korábban megszerzett tudásukra és képességeikre építve szeretnének önkéntes tevékenységeket végezni, amellyel egyaránt teremthetnek társadalmi értéket és fejleszthetik saját szaktudásukat. Garai-Fodor (2020) szerint a Z-generáció egyik fő motivációs motorja az individualizmus, amellyel egyszerre eredményezhető a szakmai fejlődés, valamint a társadalomban betöltött felelős szerepük az önkéntességen keresztül.

Emellett Garai-Fodor (2020, 304. oldal) alapján a Z-generációs fiatalok számára az önmegvalósítás, önmaguk fejlesztése, készségeik bővítése az, ami a legfőbb motivációt tudja biztosítani számukra a különböző önkéntességi események, programok során.

A Z-generáció, illetve ezen korosztály tagjai magas szintű szociális érzékenységük, illetve a szakmai tevékenységük valamilyen nagyobb értékbe és misszióba történő becsatornázásának hajlama releváns részét képezi a generáció tanulási és szakmai fejlődési potenciáljának. A kutatásunk során vizsgált együttműködésekben részt vevő diákok jellemzően a Z-generáció tagjai, így dolgozatunk ezen szereplők motivációját, illetve segítési hajlamát a korosztály közös jellemzői adják.

III. Az együttműködések elemzésének módszertana

A dolgozatunk során az elméleti keretrendszer alapján a társulási civil szervezeti együttműködésen belül, a kötelezően választható, illetve szabadon választható kurzusokat vizsgáltuk, amelyek a *community engaged learning* típusú oktatási formára épülnek.

A kutatásunkat az általunk vizsgált esettanulmányokra és a kétirányú, félig strukturált interjúkra alapoztuk. Célunk volt, hogy budapesti, diverz esettanulmányokat válasszunk, amelyek releváns együttműködést produkáltak egy fél éves intervallum során. A dolgozatunk budapesti fókuszát a Budapesten lévő Corvinus Science Shop kompetencia központ, illetve a Moholy-Nagy László Egyetemen lévő Social Design Hub civil szervezetek és egyetemi hallgatók közti együttműködési lehetőségteremtést biztosítják. Magyarországon az említett két szereplő biztosítja a dolgozatunk során vizsgált együttműködések megteremtését. A Budapesti Corvinus Egyetemen történő *community engaged learning* típusú kurzusok keresésében az egyetemi Science Shop kompetencia központ segített, mint a projektek során részt vevő facilitáló és összekötő szereplő. Az esettanulmányok diverzitása érdekében a Budapesti Corvinus Egyetemen megvalósuló projekteken kívül más egyetemeken megvalósuló együttműködések is felkerestünk, amelyek a budapesti egyetemek közül a Budapesti Műszaki Egyetem, illetve a Moholy-Nagy László Egyetemen valósultak meg. Az esettanulmányok elemzésének kialakítása során a budapesti egyetemeken megvalósuló együttműködésekre fókuszáltunk. A dolgozatunk során hét esettanulmányt, diákok és civil szervezetek között megvalósuló együttműködések vizsgáltunk.

A módszertanunk öt lépcsőből épül fel. Az esettanulmányok leszűkítésében a Science Shop, illetve az ismeretségi körünk meglátásai segítettek. Az esettanulmányok kiválasztását követően kétirányú, félig strukturált interjúkat készítettünk. Mindezek után az egyes projekteket és együttműködések különböző elemzési eszközökkel vizsgáltuk. Az analízisünk során az általunk kialakított hatástérkép keretrendszer alkalmaztuk, amellyel értékelni tudtuk az egyes projekteket. Az egyes kollaborációk intenzitását és hatását egy együttműködés-hatás modellben helyeztük el, amelynek felvázolásával az egyes esettanulmányok közötti mintázatokat és kapcsolódási pontokat tudtuk elhelyezni. Emellett az esettanulmányokra és az elemzési eszközökre alapozva bemutatjuk, hogy milyen optimális együttműködési folyamatot látunk megvalósíthatónak a projektek során, amely hosszú távon is alkalmazható, illetve javaslatokat fogalmazunk meg az együttműködések javítására irányulóan.

III.1. Interjúk

A dolgozatunk során az esettanulmányok elemzéséhez és értékeléséhez tizennégy interjút készítettünk, amelyből hatot civil szervezetekkel, hatot egyetemi hallgatókkal, illetve kettőt összekötő szereplőkkel.

Az interjúkat kétirányú, félig strukturált interjú formában valósítottuk meg. A kétirányúság során célunk volt, hogy az együttműködések során megjelenő mindkét fél, mind a diákok, mind a civil szervezetek meglátását, tapasztalatát és véleményét megismerjük, amellyel egy teljeskörű projektelemzést tudunk elvégezni. A kétirányú interjúforma a teljes hatástér és a konkrétan teljesülő együttműködési elemeinek a felfedezését támogatja. Mindemellett a folyamatokban releváns összekötő szereplőkkel is készítettünk interjúkat, amely alapján a projektek keretét, kezdeti indíttatását és folyamatdinamikáját tudtuk felmérni.

A félig strukturált interjúk vezérfonalát az előre összeállított kérdéssorok adták meg, amelyeket a mellékletben tüntettünk fel. Az interjú során a kérdéssor kérdésein kívül az adott interjúhelyzet szubjektív és élményalapú jellege miatt rugalmasan tettünk fel projektspecifikus kérdéseket is. A kérdéssor mellett a konkrét és operatív elemek mellett a szubjektív meglátások és tapasztalati vélemények is felszínre kerültek az interjú során, amely a későbbiekben nagy segítséget nyújtottak nekünk az esettanulmányok elemzése során.

Az egyes esettanulmányokhoz tartozó interjúalanyokat az 1. táblázatban jelöljük meg. Az interjúk kétirányúságát a projektben részt vevő civil szervezeti felelősök, illetve a kurzuson jelen levő diákok interjúi adták. Mindemellett két összekötő szervezettel is interjúztunk, amelyek az együttműködésekért feleltek. Az interjúalanyokat az adott projektben részt vett élményeiről és tapasztalatairól kérdeztük.

Civil szervezet	Interjúalany(ok) – civil szervezet	Egyetem és kurzus	Interjúalany(ok) - diákok	Összekötő fél
InDaHouse Hungary Egyesület	Csaba Viktória	Rajk Szakkollégium, Társadalmi vállalkozások kurzus	Bodor Eszter, Dominik Boglárka	IFUA Nonprofit Partner
Voneszo Alapítvány	Dreiszker Erzsébet	Corvinus, CEMS CSR kurzus	Szendeczki Dóra, Domonyi Katalin, Nagyari Dalma	Corvinus Science Shop
NoBadKid	Gruber Andrea Nagy Ildikó	Corvinus, Pénzügyi kontrolling kurzus	Vida Livia	Corvinus Science Shop
Igazgyöngy Alapítvány	Gyetvai Piroska, Marosváry Dorottya	MOME, Social design projekt (Kutatásfejlesztés innováció kurzus)	Varga Boglárka, Marosán Borbála	MOME Social Design Hub
HellóAnyu! közösségi tér	Lipták Orsolya	Corvinus, CSR kurzus	Hervai Nikolett	Corvinus Science Shop
Utcáról Lakásba Egyesület	Mester Attila	Corvinus, Gyakorlati projekt kurzus	<i>nem készült interjú</i>	Corvinus Science Shop
Utcáról Lakásba Egyesület	<i>nem készült interjú</i>	BME, Építészet alapjai kurzus	Bendicskó Laura, Temesvári Bence	-

1. táblázat – Az elkészített interjúk kategorizálása az esettanulmányok alapján – saját szerkesztés az esettanulmányok és elkészített interjúk alapján

III.2. Felhasznált elemzési eszközök

Kutatásunk során több elemzési módszert használtunk fel, melyek támogatják az esettanulmányok elemzését. Ehhez az esettanulmányok, illetve az empirikus elemzés által alkottunk meg egy keretrendszert, illetve egy modellt, amellyel az egyetemi együttműködések és civil szervezetek

közötti együttműködést, valamint annak hatását tudjuk vizsgálni. Az esettanulmányok, illetve az interjúk alapján a realizált hatások felméréséhez a saját hatástérkép keretrendszerünket alakítottuk ki, amely az együttműködések során felmerülő releváns elemeket, illetve azok által generált hatásokat mutatja meg. Az együttműködés-hatás modell az egyes esettanulmányok során megvalósuló projektek együttműködésének és a szervezetre gyakorolt hatásának szintjét vizsgálja.

III.2.1. A projektek és az együttműködés-hatás modell

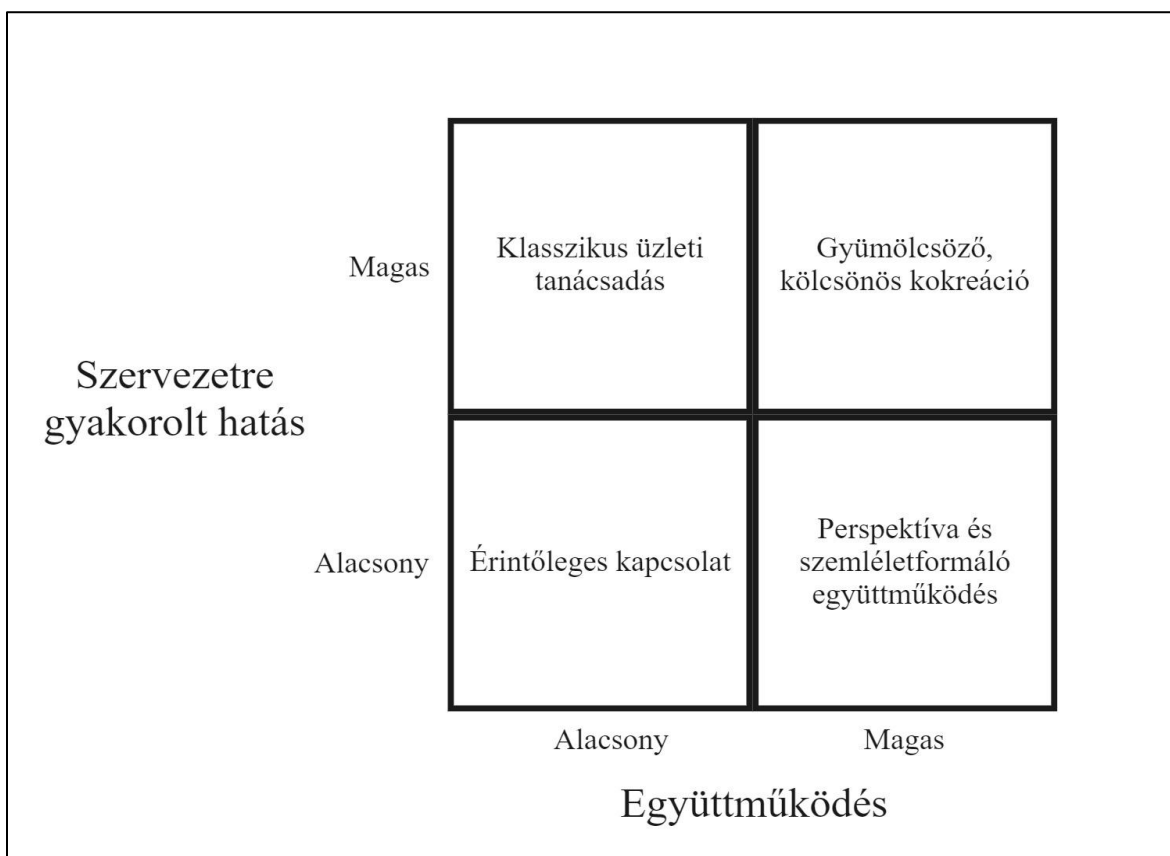
A dolgozatunk kutatási kérdése, hogy milyen hatást eredményeznek az egyetemi kurzusok keretein belül megvalósuló együttműködések a civil szervezetekre. A központi kérdés megválaszolásához, a dolgozat során vizsgált gyakorlati projektek elemzésével, illetve előző fejezetben leírt hatástérkép keretrendszer elkészítése után az együttműködés-hatás modell keretrendszerét alkottuk meg, amely az adott egyetemek és civil szervezetek között megvalósuló együttműködések és projektek szerepét, illetve a szervezetre gyakorolt ráhatást vázolja fel. A kutatási kérdésünk megválaszolásához az együttműködés intenzitása, illetve a szervezetre gyakorolt hatás elemek vizsgálásával érhető el a legrelevánsabb válasz. Az esettanulmányokból, illetve az empirikus elemzésünkől, az elkészített kétoldalú interjúkból tudtuk az együttműködés-hatás modellt megalkotni, amelyet előzetesen a hatástérkép elemzési eszköz támogat.

A létrehozott modell és elemzési módszer horizontális tengelye a civil szervezetek és a projektben szereplő diákok közötti együttműködés mértékét reprezentálja. A vertikális tengely az adott projektben részt vevő civil szervezetekre gyakorolt hatás mértékét mutatja meg, amelyet az egyetemista diákok értek el. Mind az együttműködés, mind a hatás tengely értékeinek két végpontja az alacsony és a magas értékek.

A megalkotott modell az esettanulmányok kvalitatív inputjai és forrásai keretrendszerbe történő elhelyezését támogatja. Az általunk létrehozott együttműködés-hatás modell alapján egy komplex rendszerben tudjuk elhelyezni az egyes projekteket együttműködésének és hatásának mértéke alapján. Ez a keretrendszer és felvázolt modell segít alátámasztani, hogy milyen hatást gyakorolnak a diákok az egyetemi együttműködések keresztül a civil szervezetekre. Az elemzési módszer egyes dimenzióinak bemutatása után az esettanulmányok elemzése során a projekteket elhelyezzük az együttműködés-hatás modellben, amellyel az egyes kollaborációkat tudjuk értékelni.

III.2.1.1. Az együttműködés-hatás modell dimenziói

A hatástérkép eredménye tudja biztosítani az együttműködés-hatás modell dimenzióinak együttműködési helyeit. Az együttműködés-hatás modell négy dimenzióra bontható fel. Ha az adott projekt együttműködése, illetve a szervezetre gyakorolt hatás értéke alacsony, akkor az adott hallgatói és civil szervezeti kollaborációk érintőleges kapcsolatot produkáltak. Ebben a dimenzióban olyan projektek helyezkednek el, amelyek esetében a projekt során főleg egyirányú kommunikáció történt a részt vevő felek között, valamint közös ötletelés, gondolkodás, interaktív találkozó nem valósult meg. A kommunikáció ebben a dimenzióban a konkrét kérdésekre adott válaszok formájában valósult meg, amely az alapinformációkat biztosította a felek számára. Az érintőleges kapcsolat során a diákok által gyakorolt hatás alacsony értékét produkálja, ha a szervezet számára a mindennapok során nem felhasználható projekt végeredmény született, ha a szervezet nehezen tudta implementálni a megoldást a szervezet működésébe, illetve, ha a kollaboráció nem generált jelentős szemléletformáló hatást.

3. ábra - Az együttműködés-hatás modell – Forrás: Saját koncepció és szerkesztés az esettanulmányok alapján

Ha egy projekten belül az együttműködés alacsony, azonban a szervezetre gyakorolt hatás magas, akkor a projektben részt vevő hallgatók és civil szervezetek közötti kapcsolat a klasszikus üzleti tanácsadáshoz hasonló. Az üzleti tanácsadás jellegű projektek esetében elmondható, hogy a kommunikáció során szintén a szervezet csak a hallgatók kérdésre válaszol, és kevés közös gondolkodási lehetőség valósul meg a kollaboráció során. Az informálódáshoz, a szervezet mélyebb megértéséhez, illetve a projektcélok kijelölése során együttműködtek a diákok és a civil szervezetek, azonban a közös munka kevésbé valósul meg, mivel a tanácsadóhoz hasonlóan eredményterméket szállítanak le a szervezetnek. Hatás szempontjából az üzleti tanácsadó projektek magas hatást tudnak eredményezni, mivel a projekt során olyan a mindennapi operatív működést relevánsan támogató megoldás születhet meg a folyamat végén, amely beépül a szervezet tevékenységébe; a szervezet tagjai aktívan implementálják a javasolt megoldást a munkájukba.

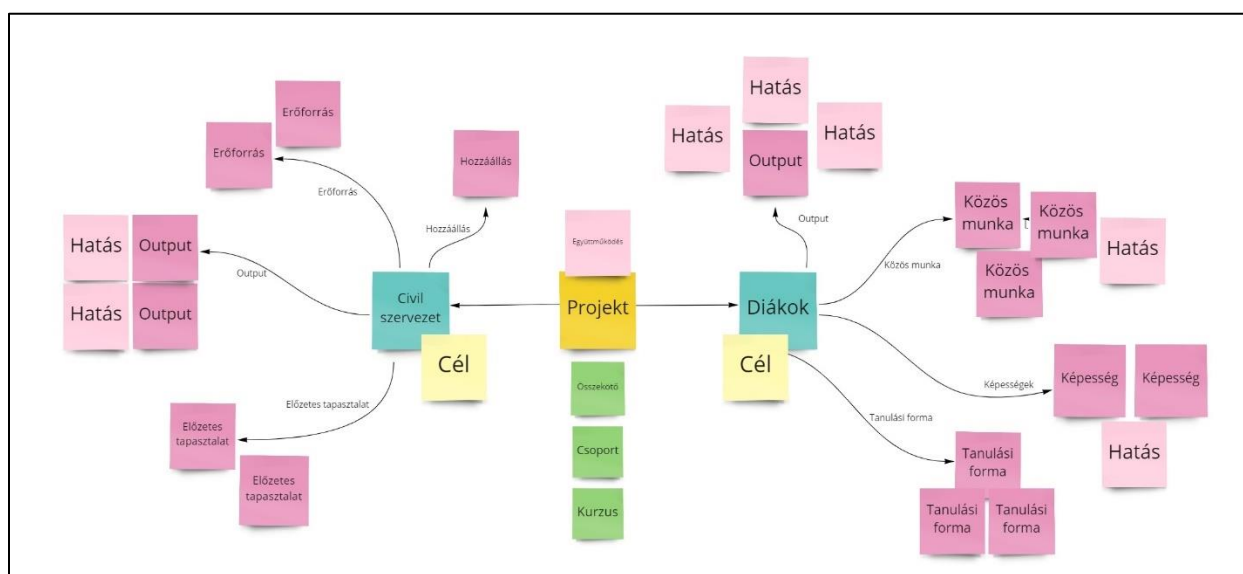
Perspektíva és szemléletformáló együttműködésnek definiáltuk azt a dimenziót az együttműködés-hatás modellben, amely magas együttműködést, azonban alacsony szervezetre gyakorolt hatást eredményezhet egy projekt során. Ebben a dimenzióban olyan projektek helyezkednek el, amelyek többszintű közös gondolkodás útján, többszöri iteráció és aktív kollaboráció útján tudnak olyan helyzetelemzést, problémadefiníciót és megoldást eredményezni, amely az érintettek bevonását, illetve az együttműködésben részt vevő partnerek aktív együttműködését igényli. Ehhez olyan módszertan és kollaboratív eszközök szükségeltetnek, amelyek a projekt résztvevőit cselekvésre és új ötletek felszabadítására ösztönzik. A közös gondolkodás és a probléma közös megoldása olyan együttdolgozást tud előidézni, amely az érintettek által új értékeket tud generálni. Az effajta együttműködés során a szervezetre gyakorolt hatás nem jelenik meg egyértelműen és materizáltan, hiszen a mindennapi működésbe nem feltétlenül integrálódik, inkább egyfajta szemléletmód formálást idéz elő a projektben részt vevő civil szervezetek számára a hallgatók bevonásával.

A magas együttműködés és magas szervezetre gyakorolt hatás negyedben lévő projektek a modellben a gyümölcsöző, kölcsönös együttműködés és kokreáció dimenziót alkotják. Az aktív közös gondolkodáson túl a kokreáció eszközeivel a résztvevők olyan együttműködést tudnak előidézni, amelynek hatása nem csak valós környezeti, szervezeti és érintett problémákra tud választ adni, hanem a közös munka során a folyamatok széleskörű újragondolásával a szervezet látens problémájára is adhatnak megoldást. A kokreációval a szoros és dinamikus együttműködés

során közös úton megalkotott megoldás által generált hatás a szervezeti szemléletformáláson túl az operatív, mindennapi működésbe is integrálódik, amely hosszútávon támogathatja a civil szervezet fenntartható értékteremtését.

III.2.2. A projektek hatástérkép keretrendszere

Az egyetemisták és a civil szervezetek között megvalósuló egyetemi projektek hatását különböző eszközökön keresztül értékeltük és elemeztük. A készített tizennégy interjú alapján az egyes együttműködések egy-egy hatástérképen ábrázoltuk.

4. ábra – Az esettanulmányok hatástérkép keretrendszere – Forrás: Saját szerkesztés és koncepció az esettanulmányok alapján

A hatástérkép a diákok, illetve civil szervezetek között megvalósuló együttműködések eredményét és hatását hivatottak bemutatni az általunk meghatározott releváns elemeken keresztül. A készített összes hatástérkép a mellékletben megtalálható. Kiinduló pontnak vettük az adott civil szervezettel megvalósuló projektet. Kiindulásként még definiáltuk a térképeken, hogy hol valósult meg a kollaboráció, hány fős csoportokban dolgoztak a hallgatók, illetve milyen koncepció keretein belül valósult meg az együttműködés. A vizsgálandó projektet ezután két részre osztottuk a két részt vevő partner alapján - az egyik a diákok hatástérképének ága, míg a másik a civil szervezet hatástérképének ága. Az elkészített ábrán megjelöltük a két partner céljait az együttműködéssel kapcsolatosan. Mindemellett mind a diákok, mind a civil szervezetek ágán a hatástérképen megjelöltük az egyes kiemelendő elemeket a projekt során, amely formálták az

együttműködéseket. Továbbá a hatástérképre a konkrét elemek mellé hatásokat is azonosítottunk, amely valamelyik félre olyan élményt, impulzust vagy tapasztalatot eredményezett, amely hosszú távon pozitív hatást tud indukálni. A hatástérkép keretrendszer kialakítása során figyelembe vettük az esettanulmány alapú elemzési módszertant, valamint az együttműködések rövid intervalluma és az együttműködések céljai miatt közvetlenül a civil szervezetre történő gyakorolt hatások potenciálját. A projektek által eredményezhető környezeti és társadalmi hatások elemzése nem célunk.

A diákok oldalán négy releváns elemet állapítottunk meg. Megjelöltük a tanulási formát, amellyel a széleskörű tanulási módszereket és eszközöket állapítottuk meg, amely a kollaboráció során irányvonalat adott a tanulási fejlődésben. A képességek elemmel a projekt során olyan diákok által megszerezhető képességeket és készségeket jelöltünk meg, amelyek nagy szerepet játszottak a hallgatók szakmai fejlődésében a kollaboráció során. A közös munka elem a projektre vonatkozó együttműködési dinamikákat, egyeztetéseket, facilitálást és intenzitást jelöl, illetve bármely olyan kollaborációs elemet, amely támogatta a munkafolyamatot. Az eredmény elemhez a diákok által generált javaslatokat és megoldásokat jegyeztük fel.

A civil szervezetek ágán szintén négy elemet azonosítottunk az interjúk alapján, amelyeket a hatástérképeken is felvázoltunk. Az együttműködés során kiemelkedő elemnek tartottuk az előzetes tapasztalatot, amely a civil szervezetek előzetes szakmai, akár diákokkal történő együttműködésére vonatkoznak. Az eredmény elem kapcsán a projekt végén javasolt megoldásokat és meglátásokat állapítottuk meg, amely a civil szervezet számára valamilyen féle pozitív hatást tud hosszútávon előidézni. Az erőforrások elemnél az adott civil szervezet által felhasznált idő, munkaerő, szakmai erőforrásokat állapítottuk meg. Mindemellett, végezetül elengedhetetlennek tartottuk feljegyezni a projekt során produkált hozzáállást, amely hozzájárult a diákokkal történő kollaboráció sikerességéhez.

A bemutatott, általunk megalkotott hatástérkép keretrendszerben elemeztük a vizsgált projekteket, amelyet a következő fejezetekben részletesen kifejtünk.

IV. A diákok és civil szervezetek között megvalósuló együttműködések elemzése

A következő fejezetben elemezzük az általunk megalkotott módszertan és módszertani eszközök segítségével a vizsgált esettanulmányokat az elkészített kétoldalú interjúk alapján. Elsősorban a hatástérkép keretrendszerét felhasználva beleillesztjük az egyes esettanulmányok kiemelendő, fő értékeit és elemeit. Mindemellett az egyes projekteket elhelyezzük az együttműködés-hatás modellben az együttműködés intenzitása és a szervezetre gyakorolt hatás szempontjából. Továbbá felvázoljuk az UNICIV modellt, amely az elemzésünk során elemzett esettanulmányok alapján alkottunk meg, amely az optimális együttműködési folyamatot mutatja be.

IV.1. Az esettanulmányok leírása a hatástérkép alapján

A hét vizsgált esettanulmány mindegyikéhez készítettünk interjúkat, melyek eredményeit egy-egy hatástérképben összegeztük. Ebben a fejezetben leírjuk a projektek folyamatát és eredményeit az általunk készített interjúkra, illetve hatástérképekre támaszkodva. Az projektek alapján elkészített hatástérképek a mellékletben elérhetőek.

IV.1.1. Az adománybolt projekt - InDaHouse és Rajk Szakkollégium együttműködés

Az InDaHouse Hungary Egyesület (továbbiakban: InDaHouse) missziója, hogy borsodi hátrányos helyzetű gyerekek önálló és boldog felnőttekké váljanak. Az InDaHouse önkéntesei a szervezet 2014-es alakulása óta egyéni és csoportos fejlesztő foglalkozásokat tartanak, általában heti rendszerességgel, illetve mentor programot működtetnek, mindennek pedig a szervezet biztosítja a szakmai háttérét. (Indahouse Hungary, Dátum nélkül)

A projekt hatástérképének megalkotásában és annak elemzésében az InDaHouse operatív munkatársával, Csaba Viktóriával (2022) és a kurzuson részt vevő hallgatókkal, Bodor Eszterrel és Dominik Boglárkával (2022) készített interjúinkra támaszkodtunk. Az InDaHouse civil szervezet a Rajk Szakkollégium két hallgatójával működött együtt 2020 tavaszán a szabadon választható, Társadalmi vállalkozások című szakkollégiumi kurzus keretein belül. A projekt fél évig tartott, amely során egy Hernádszentandráson tervezett adománybolt üzleti tervének megalkotásán dolgoztak a hallgatók és a szervezet kijelölt munkavállalói.

A diákok oldaláról a tanulási forma magába foglalta a kurzuson tanult elméleti anyagok feldolgozását, illetve a tanultak gyakorlati formába történő helyezését. A diákoknak az együttműködés során egy strukturálatlan feladatkiírás alapján kellett egy adománybolt üzleti tervét elkészíteniük. Nagy kihívást jelentett a projekt során a környezet ismeretlensége, illetve a bizonytalanság, hiszen egy távoli, borsodi faluban tevékenykedő civil szervezet új formájú ötletét kellett megalkotni üzleti terv formájában. Az üzleti terv megalkotása során figyelembe kellett venni a helyi környezeti elemeket és célcsoportot, a potenciálisan megvalósuló infrastruktúrát, az érintetteket, a beszállítókat és például a benzin, illetve építőanyagok árait. A cél megvalósításához, illetve a tervezett eredményhez komplex látásmód, projektmenedzseri és tervezési eszközök szükségeltettek, amelyek egy induló vállalkozás tervét és elindulását támogatták. Bodor és Dominik (2022) elmondása alapján az együttműködés során képességek terén nagymértékű kreativitásra, valamint rugalmasságra volt szükség az ismeretlen környezet és a többszöri módosítások miatt. A közös munkát a Társadalmi vállalkozások kurzus kurzustartója mentorálta és facilitálta. A folyamatot egy kevésbé szoros együttműködés jellemezte, mivel a diákok szabad kezű, kreativitást kaptak a nyitott kérdéseken keresztül. Az InDaHouse szervezet tagjaival történő kommunikáció azonban jellemzően akadozó volt az inputszerzés során. Az interjúk alapján a projekt nem igényelt többszöri egyeztetést, mivel egy teljesen új, az InDaHouse szervezeti működésébe beleillő tervet kellett a diákoknak előkészíteniük. Maga az eredmény egy kész, komplex és jól strukturált üzleti terv lett, konkrét adatokkal, mérőszámokkal és megvalósítási javaslatokkal.

Az InDaHouse egyik munkavállalója, Csaba Viktória (2022) alapján kevés és kevésbé pozitív tapasztalatokkal rendelkezett a szervezet szakmai segítségnyújtás terén az adománybolt projekt előtt. Csaba (2022) elmondása szerint egy effajta együttműködés akár diákokkal akkor tud gyümölcsöző lenni, ha a feladat a projektben részt vevő szervezetre van szabva. A civil szervezet oldaláról az együttműködés során a projekt nem igényelt nagymértékű befektetést erőforrások terén, ugyanis Csaba (2022) elmondása alapján az adománybolthoz kapcsolódó információkon, illetve a projekt során megvalósuló kettő egyeztetés és a végső prezentáció bemutatásán kívül nem kellett plusz erőforrást belefektetniük. Az együttműködéshez történő hozzáállást jellemezte az a szemlélet, hogy a diákok által végzett munka egy külső projektként volt kezelve a szervezeten belül, amely nem igényelt többszöri egyeztetést és közös gondolkodást. Az elvárás egy teljesen új ötlet kézzelfogható tervvé történő alkotása, amely a későbbiek során kiinduló pontot tud adni az

adománybolt kialakításához. Eredményként a szervezet egy kész üzleti tervet kapott az általa biztosított információk alapján a diákok által nyújtott megoldás kapcsán. Az adománybolt projekt Hernádszentandrason külső okok és anyagi forrás hiányában még nem indult el, azonban az üzleti terv az aktuális gazdasági helyzettel korrigálva rendelkezésre áll.

Az előidézett hatások a projekt során többféle módon generálódtak. A felsorolt hatások miatt az együttműködés kölcsönösen hasznos volt mindkét fél számára. A diákok számára a projekt új képességek elsajátítását eredményezte. Bodor és Dominik (2022) alapján olyan komplex folyamatszemléletet adott nekik a feladat, illetve az együttműködés, amelyet korábbi tanulmányaik során nem tudtak megszerezni. A projekt olyan szempontból is hatással volt a benne részt vevő diákokra, hogy a kollaboráció során mélyebb betekintést kaphattak a civil szférába, illetve megismerhették a civil szervezetek működését. Mindemellett a projekt során plusz értéket tudott képezni a diákok számára az, hogy egy konkrét, teljeskörű üzleti terv megoldását kellett elkészíteniük. Mindezzel a folyamatmenedzsmenti, valamint a komplex megoldási tudásuk is bővült, az ismeretlen környezet, illetve bizonytalan környezet kezelésének képessége mellett.

A civil szervezetek számára a projekt során olyan hatások jelentek meg, amelyek nagymértékben fejlesztették a szervezet jövőbeli terveihez szükséges erőforrásokat és szemléletmódot. Csaba (2022) alapján a szervezet az együttműködés során egy olyan kész tervet, illetve megoldást kapott, amelyet a jövőben elinduló adománybolt megvalósítását támogatja. Csaba (2022) szerint egy bármikor felhasználható tervet kaptak. Mindemellett az InDaHouse-nak a komplex megoldás kapcsán volt lehetősége megismerni és kezdeti formában elsajátítani a menedzsment szemléletmódot.

Az InDaHouse megoldását még nem tudta implementálni a működésébe, azonban a későbbiekben a kapott javaslatot bármikor fel tudja majd használni. Összességében elmondható, hogy mindkét fél számára egy kölcsönösen hasznos együttműködés volt az InDaHouse és Rajkos diákok által megvalósuló adománybolt projekt.

IV.1.2. A folyamatos újratervezést igénylő projekt - Voneszo és CEMS együttműködés

A Voneszo Alapítvány (továbbiakban: Voneszo) célja, hogy humán támogatást nyújtson gyermekvédelmi intézmények ellátottjainak és az ott dolgozó szakembereknek 2012 óta. A gyerekeknek fejlesztő csoportokat, digitális tudásfejlesztést, nyári táborokat és online együtt

tanulást, míg a szakembereknek vezetői és önismereti tréningeket, dramatikus esetfeldolgozást és kompetencia fejlesztést nyújt a Voneszo, ezáltal könnyíti meg mindkét csoport helyzetét. (Voneszo, Dátum nélkül)

A Voneszo és CEMS együttműködés hatástérképét a Voneszo projekt-koordinátorával, Dreiszker Erzsébettel (2022), illetve a 2021 őszén megvalósuló szabadon választható CEMS CSR kurzusán részt vevő hallgatókkal, Szendeczki Dórával, Domonyi Katalinnal és Nagyari Dalmával (2022) készített csoportos interjúk alapján vázoltuk fel. A projekt feltételeit, illetve a két fél közötti összeköttetést a Budapesti Corvinus Egyetem Science Shop kompetenciaközpont teremtetette meg. A projekt a CEMS program keretein belül valósult meg, illetve támogató és mentor partnerként volt jelen a Deloitte Hungary, akik pár alkalmas képzési lehetőséget biztosítottak a diákok számára az együttműködés szakmai támogatása érdekében. A projekt során egy három fős csapat dolgozott a Voneszoval együtt. Mivel az Voneszo Alapítvány tizedik évi alapításának évfordulóját volt hivatott megünnepelni, erre az időszakra tűzte ki elsődleges célul a támogatói bázis növelését. A projekt a kezdetén többszöri iterációs folyamatot igényelt, hogy az együttműködés során a releváns fókusz a két fél megtalálja és kialakíthassa.

Az együttműködés során a diákok végső célja a támogatók számának növelése, illetve a széleskörű elérés támogatása volt a Voneszo számára. Az együttműködés során a tanulási formát jellemezte az intenzív munka, illetve a gyakorlati projekt teljeskörű megvalósulása. A projekt során a Voneszo tagjai és a diákok többkörös ötletelő alkalmakat, közös gondolkodást valósítottak meg. Szendeczki et al. (2022) elmondása alapján a projekt során meglévő, rosszul strukturált problémán, illetve folyamatokon kellett javítaniuk. Mindemelllett a diákok rendkívül pozitívnak gondolták az együttműködés során azt, hogy egy inspiráló csapatmunka során tudtak az összes folyamaton dolgozni. Képességek terén dominánsan megjelent az együttműködés során az intenzív csapatmunka, kölcsönös visszajelzés; a fókusz megtalálásához nagymértékű adaptivitás szükségeltetett. A Voneszoval történő közös munka a hallgatók oldaláról proaktív volt, többször is kérdeztek a szervezeti partnertől, több formában keresték a lehetőségeket az input gyűjtésre. A projekt során több érintett volt jelen, velük a közös munka, egyeztetés és beszámolás nagymértékű erőforrást és interakciót igényelt, azonban többoldalú szakmai támogatást eredményezhettek. Eredmény szintjén a diákok célja kézzelfogható megoldás előállítása volt. Szendeczki és csoporttársai (2022) egy komplex megoldási csomagot biztosítottak a projekt végén a szervezet

számára. A teljeskörű elemzés mellett bármikor felhasználható üzleti eszközöket is implementáltak a megoldási javaslatba. A konkrét megoldás egy személyre szabott kommunikációs módszert és megvalósítási lehetőségcsomagot, új szlogent, illetve egy implementációs tervet is magába foglalt.

A Voneszo számára a legfőbb cél a rendszeres támogatói bázis kiépítése volt a diákok együttműködésével. Előzetes tapasztalata a civil szervezetnek főleg vállalati CSR megkeresések, illetve gyakornoki és szakmai önkéntesség révén volt. Mindemellett a Voneszo projekt-koordinátorának korábbi együttműködési kapcsolata volt a Science Shop-pal, ezáltal tudott az együttműködés megvalósulni. Dreiszker (2022) elmondása alapján a projekt aktív együttműködést és intenzív közös munkát igényelt a hallgatókkal. A projekt a szervezet számára erőforrások terén a diákokkal történő közös gondolkodáson túl több szervezeti interjút és folyamatos kommunikációt, heti rendszerességű együttműködést igényelt. Azonban Dreiszker (2022) elmondása alapján a befektetett erőforrások megtérültek a projekt végére. A szervezet hozzáállása adaptív, illetve kooperatív volt, mivel a változó kezdeti célok és a fókusz kialakítása megkövetelte a rugalmas és szoros együttműködést. Dreiszker (2022) alapján a diákok rendkívül pozitív benyomást, új lendületet gyakoroltak a szervezet összes tagjára, illetve mindkét fél komoly felelősséget vállalt az egész projekt során, mivel a nagymértékű hatás generálása, illetve a pozitív kimenetelű közös munka közös érdek volt a Voneszo tizedik születésnapja alkalmából. Eredmény szintjén pedig a Voneszo professzionális közös munka élményt kaphattak a diákoktól. A diákok által a Voneszo Alapítvány egy versenytárs felmérést kapott, amely több szervezet támogatói bázis kialakítására alkalmazott akcióit foglalta magába. A megoldás során a szervezet egy marketing és kommunikációs kisokost kapott, amely a Voneszo hosszútávú kommunikációs működését és marketing tevékenységeit tudja támogatni.

Az együttműködés során generált hatásokat tekintve a diákok számára a tanulás terén legfőképp pozitív az együttműködési gyakorlati élmény volt. Mindemellett a sok résztvevő miatt rendkívül nagy érintett menedzsmentre volt szükség, amely a későbbiekben is egy releváns képesség lehet a diákok számára. A pozitív eredményű együttműködés során az empatikus szakmai szemlélet megtapasztalása Szendeczki és csoporttársai (2022) alapján új perspektívát nyújtott számukra. Továbbá a civil szervezettel történő közös munka során volt lehetőségük a diákoknak a civil szféra mélyebb megismerésére úgy, hogy közben azonosulni tudtak a hallgatók a civil szervezet

értékeivel és alapelveivel. A konkrét megvalósítás során a projekt olyan hatást eredményezett a diákok számára, amelynek köszönhetően komplex folyamatszempléletet és teljeskörű kommunikációs rálátást kaphattak szakmai téren. A projekt gyümölcsöző kimenetelét az is alátámasztja, hogy a projektben részt vevő diákok érdeklődnek későbbi civil szervezeti önkéntesség iránt, illetve Szendeczki (2022) szakdolgozat témájának fókusza a szakmai motiváció a civil szférában.

A Voneszo számára is több olyan hatás generálódott az együttműködés során, amely a hosszútávon fenntartható hatékony működését, illetve a kezdeti célként kitűzött támogatói bázis bővítését támogatta. Egyértelműen elmondható, hogy a Voneszo Alapítvány számára a CEMS CSR kurzus gyakorlati projektjén részt vevő diákok munkája és befektetett erőforrásuk motiváló, inspiráló és lelkesítő volt, a szervezet tagjai számára is. A civil szervezet számára az együttműködés olyan visszacsatolást biztosított, amely a szervezet missziójának a validálását és relevanciáját tudta eredményezni. A diákok által a Voneszo kommunikációs szemlélete erősödhetett meg az együttműködés során, illetve a javasolt megoldás alapján. Mindemellett, a projekt sikerességét mutatja, hogy a megoldási javaslatokat, illetve a diákok által nyújtott kommunikációs szemléletmódot magas szinten implementáltak a mindennapi működésükbe, marketing stratégiájukba, illetve marketing eszközeikbe.

A Voneszo a diákok megoldását implementálta a szervezet működésébe, ebbe a folyamatba a diákokat már nem vonta be a szervezet. A Voneszo Alapítvány, illetve a CEMS CSR kurzus között létrejövő együttműködés egy olyan együttműködés volt, amely a szemléletformálás mellett a szervezet mindennapi működését és egész kommunikációs és szervezeti arculatának újragondolását tudta biztosítani.

IV.1.3. Az operatív munkát segítő projekt - NoBadKid és Pénzügyi kurzus együttműködés

A NoBadKid, vagyis a Pressley Ridge Magyarország Alapítvány 2003 óta foglalkozik a magatartásuk miatt problémásnak bélyegzett gyerekekkel és fiatalokkal, az amerikai Pressley Ridge mintájára. A NoBadKid hitvallása, hogy egy gyerek sem születik rossznak, de mindig van oka a viselkedésüknek. A szervezet három tevékenységi területe az intézményi fejlesztés, a gyerekcsoportokkal való közvetlen munka és a képzés-tanácsadás. Alternatív magatartásmódosító

módszerekkel és élménypedagógiával dolgoznak, és céljuk, hogy reintegrálják a fiatalokat a családjukba és közvetlen környezetükbe. (NoBadKid, Dátum nélkül)

A NoBadKid magyarországi ügyvezetőjével, Gruber Andreával és a szervezet pénzügyi vezetőjével, Nagy Ildikóval (2022), valamint a kötelező Pénzügyi kontrolling című kurzust teljesítő, illetve az együttműködésben aktívan részt vevő Vida Líviával (2022) készített interjúkra hivatkozunk a NoBadKid projekt hatástérképének megalkotása és elemzése során. A 2021 őszen megvalósuló projekt, a Budapesti Corvinus Egyetem Pénzügyi kontrolling tárgya és a NoBadKid szervezet együttműködése a Science Shop támogatásával valósult meg. A projekt során a hallgatók öt fős kisebb csoportokban dolgoztak a NoBadKid új társadalmi vállalkozási tevékenységéhez kapcsolódó üzleti tervén, illetve árazási feladatain.

Vida (2022) alapján a projekt célja már az együttműködés elején körvonalazódott, amelyet elsősorban a kurzus oktatója, illetve a NoBadKid fogalmaztak meg közösen. Az együttműködés kialakításának indikátora egy új, NMT, vagyis Neuroszekvenciális Modell a Terápiában módszertanú szolgáltatás piacra vezetéséhez szükséges árazási és üzleti támogatási igény volt. A kurzuson kialakult öt fős kisebb csoportok eltérő üzleti problémára fókuszáltak az árazás és üzleti terv kialakítása során. A Pénzügyi kontrolling kurzus során a diákok a kötelező elméleti tananyag elsajátítása mellett egy gyakorlati projekt keretein belül is elsajátíthatták és kipróbálhatták a tanórán tanultakat. Az egyetemi tárgy megkövetelte a hallgatóktól az intenzív munkát, illetve a szervezet mélyebb megismerését. Mindemellett a hallgatói kérdések és informálódás tudta a motiváló tanulási formát biztosítani. Vida (2022) elmondása szerint a adaptivitási képesség és csapatmunka mellett a korábbi egyetemi tanulmányaik implementálásának és felhasználásának a készsége szükségeltetett a kurzus sikeres teljesítéséhez. A közös munkát jelentősen meghatározta a szoros oktatói támogatás az egész projekt során. A hatékony és sikeres együttműködés érdekében a diákok számára a közös munka során biztosítva volt a szervezet által a hétről-hétre történő szervezeti működés bemutatása, aktív órai kommunikáció, illetve partneri közös kollaboráció. Mindemellett a projekt során meghatározó tényező volt a szervezet alapítói bevonódása, amely az adott téma relevanciáját és szükségességét teremtette meg. A projekt végén az együttműködésben részt vevő hallgatói csoportok új üzleti ötleteket és megoldásokat szállítottak le eredményként a szervezet számára. Vida (2022) alapján, a saját megoldásukkal olyan piacialapú árazási

keretrendszer, valamint strukturált pénzügyi eszközöket nyújtottak a NoBadKid számára, amely hosszú távon tud megbízható eredményt biztosítani a pénzügyi működés stabilizálásával.

A NoBadKid civil szervezet a projekt elején az oktatóval közösen definiálta a célt, amely az újonnan felmerülő árazási megoldás és új üzleti terv készítése volt. Gruber és Nagy (2022) elmondása szerint több, korábban megvalósuló szakmai támogatási tapasztalattal rendelkeznek, azonban ezeknek a megvalósulása és hatása eltérőek, diverzek voltak. Előzetes tapasztalatok alapján állította Gruber és Nagy (2022), hogy a kialakított együttműködéseknel elengedhetetlen a kölcsönös tanulási folyamat megalkotása. Továbbá fontosnak tartották a NoBadKid szervezeti tagjai megemlíteni, hogy fontosnak tartották egy egyetemmel történő együttműködés során, hogy az adott tantárgy oktatója jól megfogalmazott, előre kialakított keretek között tartsa a kurzust. A projekt a NoBadKid szervezetén belül erőforrást, illetőleg aktív részvételt igényelt Gruber és Nagy (2022) elmondása alapján, mivel hat héten keresztül az egyetemi órán minél szélesebb körű inputokat, és szervezeti információkat biztosítottak a hallgatók számára a NoBadKid minél mélyebb megértésének támogatása érdekében. Elmondható viszont, hogy ez a kommunikáció jelentősen egyirányú volt, közös gondolkodás nem történt meg a folyamat során. Ez az együttműködés a sokrétű feladatok mellett a heti rendszerességű találkozókkal extra munkát vett ki a szervezetből. Gruber és Nagy (2022) szerint a szervezet bemutatása és folyamatainak ismertetése több erőforrás befektetését igényelte, de mindez a projekt végére megtért. A szervezet pozitív hozzáállást produkált az együttműködés során, mivel úgy vélték, hogy az a fajta számviteli tudás és reális piaci szemlélet releváns és hasznos lesz a NoBadKid számára hosszútávon, amelyet a diákok képviselnek, illetve egy stabil számviteli működést tudnak megteremteni a kollaboráció által. A diákok által a szervezet komplex, jól strukturált dokumentumokat, árazási mechanizmus javaslatot, üzleti tervet, pénzügyi modelleket, illetve stratégiai tanácsokat is kapott. A diákokból álló csapatok által többféle, más megközelítésű, hasznos eredményt kaphattak.

A NoBadKid és a Budapesti Corvinus Egyetem Pénzügyi kontrolling 2021-es évi őszi féléves tárgyán megvalósuló együttműködés többféle hatást is generált a részt vevő felek számára. A diákok számára a megvalósuló gyakorlati élmény tudott hozzájárulni a szakmai fejlődésükhöz. Továbbá Vida (2022) elmondása alapján a közös munka hatással volt a diákok társadalmi érzékenységének növelésére, illetve magának a NoBadKid missziójának megismerése által a

hátrányos helyzetű gyerekek helyzetét is megismerték. A civil szféra feltérképezése mellett Vida (2022) számára a legnagyobb értéket és hatást a szakmai munka által történő segítség öröme okozta. Az együttműködés során olyan hosszútávú iránymutatást tudtak biztosítani a diákok a szervezet számára, amellyel valós megoldást adtak egy valós problémára úgy, hogy az optimális erőforrás elosztás és számveteli módszerek mellett egy jó ügyet is tudtak támogatni.

A NoBadKid szempontjából, Gruber és Nagy (2022) elmondása alapján a projekt során egyértelműen megtérült az együttműködésbe fektetett erőforrás. Eredmény szintjén a NoBadKid komplex, jól strukturált, összefüggő és részletes megoldásokat kapott, amely által üzleti szemléletet kaphattak, szélesítette a szervezeti látókörüket, illetve amellyel felkészítették a szervezetet a társadalmi vállalkozás üzleti lábának megerősítésére. A projekt során olyan hatás is keletkezett, amely egyfajta megerősítést, szervezeti magabiztosságot eredményezett a szervezet számára, ugyanis a hallgatók munkája és hozzáállása validálta a NoBadKid misszióját és létjogosultságát a civil szférában. Az együttműködés pozitív hatást generáló eleme volt a fiatal, egyetemista generáció látásmódja és szemlélete, de az ebből nyert tapasztalatokat a NoBadKid-nek még nem volt lehetősége implementálni a működésébe.

A NoBadKid szervezet kisebb átalakításokkal alkalmazni tudja a diákok által javasolt megoldásokat és a kézzelfogható eredményeket, a diákok bevonása a javaslatok mindennapi működésbe történő implementálása a diákok támogatása nélkül valósult már meg. Összességében a projekt többreüt pozitív hatást gyakorló együttműködés volt, amely során a mélyebb szervezeti megismerést biztosítva a szervezet egy pénzügyi működést támogató eredményhez juthatott.

IV.1.4. A social design projekt - Igazgyöngy és MOME social design kurzus együttműködés

Az Igazgyöngy Alapítvány (továbbiakban: Igazgyöngy) missziója, hogy a helyi közösséggel együtt dolgozva segítsen a következő generációnak kitörni az öröklött mélyszegénységből. Fejlesztési programjaik mellett a szervezet művészeti iskolát és tanodát üzemeltet gyermekek számára, a felnőtteknek pedig munkahelyteremtés, társadalmi vállalkozás, intézményi együttműködés és közösségi fejlesztés tevékenységeikkel segítenek. (Igazgyöngy, Dátum nélkül)

Az együttműködés megértéséhez és elemzéséhez az Igazgyöngy két munkavállalójával, Gyetvai Piroskával és Marosváry Dorotttyával (2022), illetve a kurzuson részt vevő két hallgatóval, Varga Boglárkával és Marosán Borbálával (2022) készült interjúnkra támaszkodtunk. A szervezet és a

diákok együttműködését a Moholy-Nagy László Egyetem (MOME) Social Design Hub-ja segítette.

A MOME mesterszakos hallgatóinak kötelezően el kell végezniük két kutatás, fejlesztés, innovációval kapcsolatos tárgyat, ahol social design projektet is tudnak választani. Varga és Marosán (2022) alapján a social design kurzuson több szakról vehettek részt diákok, így interdiszciplináris csapatban dolgoztak, amire ritkán van lehetőségük az Egyetemen. A félévet szabad ötleteléssel kezdhették, ugyanis a social design módszertan lényege az, hogy keressék meg a diákok a szerintük fontos problémát, majd jelöljenek ki egy fejlesztendő területet. A kurzus során szoros együttműködés alakult ki az Igazgyönggyel, amit a folyamatos kommunikáció és az oktatók aktív támogatása tett lehetővé. A kurzustagok interjúztak az Igazgyöngy munkatársaival, illetve eltöltöttek egy napot Toldon, ahol első kézből ismerték meg az Alapítvány tevékenységét és célcsoportját, így a hallgatók intenzív munka mellett gyakorlati élményt és tapasztalatot kaptak. A kurzus során Varga és Marosán (2022) elmondása alapján a hallgatók betekintést kaptak a civil szférába és a segítség örömébe, illetve megismerték a social design empátia alapú szemléletét. A félév során fejlődött a csapatmunkás készségük, az adaptivitásuk, és személyesen elhivatottá váltak az ügy iránt. A projekt eredményeként rengeteg ötletet és tervet adtak át az Igazgyöngynek, amivel megerősítették a szervezet társadalmi vállalkozását. Például a hallgatók egy csoportja észrevette, mennyi elakadás van a szervezet belső kommunikációjában, ezért létrehoztak egy kommunikációt és szervezést segítő alkalmazást.

Az Igazgyöngynek Gyetvai és Marosváry (2022) elmondása alapján nem voltak nagy elvárásai a projekttel kapcsolatban, de hasznos, használható ötleteket kaptak. A szervezet sokszor működött együtt korábban is hallgatókkal, változó sikerrel, így előre tudták, mitől lehet sikeres és mindkét félnek hasznos a közös munka. Kulcstényezőként a folyamatos kommunikációt emelték ki, és azt, hogy az oktató legyen elhivatott és eleve ismerje a szervezetet, így könnyebben össze tudja hangolni a hallgatók és a szervezet munkáját. Gyetvai és Marosváry (2022) szerint érdemes a civil szervezetnek több erőforrást tenni az együttműködésbe, ugyanis ez vissza fog tükröződni az eredményekben. A folyamatos egyeztetés ellenére a projekt nem igényelt sok erőforrást az Igazgyöngy részéről, csupán a hallgatók toldi látogatására kellett jelentősebben felkészülniük és jelen lenniük. A projekt eredményeként sok bármikor felhasználható, új perspektívájú ötletet kaptak a hallgatóktól, de csak egy részük szervezetbe való beépítésére van erőforrás. Mégis, a

projekt elérte a célját, ugyanis a social design módszertanra építő tantárgy lényege, hogy felébressze a hallgatókban az érdeklődést a civil szféra és a társadalmi kérdések iránt, illetve bátorítsa és érzékenyítse őket, hogy később is foglalkozzanak a témával.

Az együttműködést összességében kölcsönösen hasznosnak és pozitívnak tartották a felek. A hallgatók tapasztalatot szereztek, az Igazgyöngy Alapítvány pedig friss, megvalósítható ötletekkel gazdagodott.

IV.1.5. A bármikor felhasználható projekt - HellóAnyu! és CSR kurzus együttműködés

A HellóAnyu! közösségi tér egyben Budapest első anyaközpontja, amelynek célja, hogy az kismamák munkaerőpiacra történő visszatértést, illetve a vállalkozásindítást támogassák. A HellóAnyu! a közösségi tér mellett különböző szakmai tréningeket, beszélgetőköröket, illetve alternatív gyermekfelügyeleti lehetőségeket is kínál a közösségi térbe betérő édesanyák számára. Mindemellett a HellóAnyu!-ban működő kávézót a környezettudatos szemlélet határozza meg, mivel a környező kistermelők támogatása, illetve az újrahasznosított eszközök felhasználása is jelen van a szervezetben. (HellóAnyu!, Dátum nélkül)

2021 őszi félévében a HellóAnyu!, illetve a Budapesti Corvinus Egyetem alapszakos, CSR kurzuson részt vevő hallgatók között jött létre együttműködés a Science Shop közreműködésével. A projekt értékelését és hatástérképét a HellóAnyu! alapítójával, Lipták Orsolyával (2022), illetve a kurzuson jelen levő diákkal, Hervai Nikolettal (2022) készített interjúk alapján készítettük el. A CSR kurzus kötelező tantárgy, az együttműködés ennek keretein belül valósult meg. A projekt során a diákok öt fős kisebb csoportokban dolgozták ki a saját megoldásukat a szervezet számára. A kezdeti célt az oktató tűzte ki, amely szerint a kurzus az elméleti tananyag biztosítása mellett gyakorlati megvalósítást is biztosítani kívánta a hallgatók számára. A partner keresésben segítségül volt, illetve a projekt kereteinek kialakítását támogatta a Science Shop.

A diákok számára a cél egyértelműen definiálva volt az oktató és a Science Shop által, mivel a HellóAnyu! számára kellett anyagi támogatási lehetőségeket javasolni, illetve partneri együttműködéseket feltérképezni. A projekt során a tanulási formának a fő értékét a CSR tárgy keretein belül felmerülő elméleti tananyag gyakorlati irányból történő megközelítése adta. A gyakorlatias oktatást támogatta a diákok számára a kézzelfogható problémák vizsgálata, illetve a szervezet helyszínén történő terepszemle is. Hervai (2022) elmondása szerint a projekt során olyan

tudást és készségeket kellett alkalmazniuk, mint a kombinációs képesség, illetve az egyetemen tanult elméleti tananyagok gyakorlatba ültetése, egy toleráns hozzáállás mellett. A közös munka során nagy szerepe volt az aktív oktatói támogatásnak, amely egy jól strukturált, konkrét ütemtervvel és időkerettel volt megalapozva. Az együttműködés kevésbé volt intenzív, a hallgatók és a HellóAnyu! között egy nyitó, informálódó alkalom mellett egy terepszemle és egy záró alkalom valósult meg. Emellett elmondható, hogy nem volt lehetőség közös platformon közösen gondolkodni és dolgozni a szervezettel, a diákok csoportmunka keretein belül alkották meg a szervezet számára a végleges megoldást. A diákok megoldásai diverz vállalati együttműködéseket javasoltak, amelyek segíthetik a HellóAnyu! szervezeti márkáépítésének megerősödését, illetve külső anyagi erőforrás bevonását is.

A HellóAnyu! kevés előzetes szakmai együttműködési tapasztalattal rendelkezett a CSR kurzussal történő együttműködés előtt. A civil szférán belüli pár együttműködésen, szakdolgozati témaadáson, illetve kezdeti mentorálási élményen kívül aktív kollaboráció nem történt korábban külső érintettekkel. Erőforrást tekintve Lipták (2022) szerint kevés befektetett időt és energiát igényelt a szervezet oldaláról, a beadott megoldásokra kellett visszajelzést adni az alapítónak, illetve a leadott munkákból kellett szűkítést végezni, hogy melyik csapatok prezentálhatták a záró alkalmon az ötletüket. Mindez a folyamat az oktatóval szorosan együttműködve valósulhatott meg. Eredmény szintjén a HellóAnyu! a diákoktól több partneri javaslatot, illetve konkrét együttműködési megvalósítási javaslatokat kapott, amelyeket egy támogatói tárgyalás során a jövőben bármikor fel tud használni a szervezet.

Hatás szempontjából Hervai (2022) alapján a projekt segítette a diákoknak a civil szférát mélyebben megismerni és megérteni, illetve a társadalmi érzékenyítésre a tárgy és projekt megvalósulása során nagy hangsúlyt fektetett az oktató. Mindemellett a szervezet specialitásából fakadóan családközpontú szemlélettel is gazdagodhattak a hallgatók.

A HellóAnyu! számára a projekt a javasolt megoldásokon, illetve a projekt során született eredményeken keresztül tudott hatást generálni. A konkrét vállalati együttműködési ötletek a szervezet számára bármikor felhasználható javaslatot adtak, biztosított a diákok által, amely nagyban megkönnyíti a HellóAnyu! potenciális jövőbeli stratégiai kollaborációit. Mindemellett a szervezet valós meglátásokat kapott a diákoktól, illetve az inspiráló együttműködés további lehetőségeket és potenciális ötleteket eredményezett Lipták (2022) számára.

Az együttműködés során javasolt megoldások a szervezet számára rugalmas és könnyen felhasználható lehetőségeket biztosít kommunikáció és stratégiai partneri szempontból. A diákok által előterjesztett ötletek jelenleg még nem kerültek megvalósításra a külső környezeti feltételek miatt, azonban Lipták (2022) elmondása alapján egy vállalati tárgyaláson a diákok megoldásait fogja felhasználni és alkalmazni. Így elmondható, hogy pozitív hatással volt az együttműködés mindkét projekt partner számára.

IV.1.6. A társadalmi vállalkozás projekt - Utcáról Lakásba és Gyakorlati projekt kurzus együttműködés

Az Utcáról Lakásba Egyesület (továbbiakban: ULE) célja a biztonságos lakhatás biztosítása mindenkinek. A szervezet önkormányzatokkal és magánemberekkel együttműködve szociális bérlet-hálózatot tart fenn, ahol önálló lakhatást nyújt hajléktalan és rászoruló embereknek, illetve az 'Adj munkát!' programban a munkavállalásban is segítik őket. (Utcáról Lakásba Egyesület, dátum nélkül)

Az együttműködés hatástérképének felrajzolása és annak elemzése során az ULE egy munkavállalójával, Mester Attilával (2022) készített interjúnkra támaszkodtunk. Mester Attila felel az ULE 'Adj munkát!' projektjéért, amire a kurzus irányult, illetve mindkét félévben ő képviselte az együttműködésben az ULE-t. A dr. Révész Éva vezette szabadon választható Gyakorlati projekt kurzuson Vezetés és Szervezés mesterszakos hallgatók vettek részt 2020 őszi és 2021 tavaszi félévében. A szervezetet és a kurzust a Corvinus Science Shop kötötte össze, illetve ők teremtették meg a közös munka kereteit.

Első félévben az ULE arra a kérdésre kereste a választ, hogy érdemes-e egy olyan takarító vállalkozást elindítani, ahol dolgozni akaró emberek végeznék az építkezések utáni takarítást. Az 'Adj munkát!' keretében már végeztek ilyen munkát, de az ULE és Mester (2022) nem volt benne biztos, hogy lenne-e létjogosultsága egy ilyen profilú vállalatnak. Felismerték, hogy szociális munkásként kevésbé reálisan tudják felmérni a piaci helyzetet, ezért fordultak közgazdaságtan tanuló hallgatókhoz. A projekttel foglalkozó három hallgató elemezte a piacot és a versenytársakat, és ebből kiderült, hogy van értelme megvalósítani a Takarító vállalkozást.

Következő félévben folytatódott az ULE és a Corvinus együttműködése, ekkor egy szintén három hallgatóból álló csapat feladata a vállalkozás létrehozásának részletes megtervezése volt. Mester

(2022) elmondása szerint a hallgatók szinte korlátlan bizalmat és valós felelősséget kaptak. A gyakorlati projekt által valós tapasztalatot szereztek a diákok, és a versenytársakkal, illetve a potenciális ügyfelekkel készült interjúkból megismerték a szolidáris gazdaság hálózatát, az ULÉ-vel való együttműködésből pedig a civil szférát és a szociális szemléletet. A közös munka a hallgatók részéről volt proaktív, ezáltal fejlődött a csapatmunkájuk, illetve más készségeik, mint az adaptivitás vagy az elhivatottság. A corvinusos hallgatók olyan társadalmi csoportokkal interjúztak, akikkel különben nem találkoznanak, ezáltal interszubkulturális tapasztalatot szereztek. Megtapasztalták a komfortzónájuk elhagyásának és a segítségnek az élményét is. Létrehozták a takarító vállalkozás lépcsőfokokra lebontott tervét, ezáltal megismerték, hogy a tanulmányaikat társadalmi célokra is fel tudják használni, amit a későbbi életükben is kamatoztatni tudnak.

Az ULE az együttműködést Mester (2022) alapján úgy kezelte, mintha profi tanácsadó céggel dolgoznának együtt. Működtek már együtt korábban is hallgatókkal, de még többször forprofit cégekkel. Alapvetően bárkivel szívesen dolgoznak együtt, a hallgatókhoz is nyitottan álltak hozzá. A szervezet részéről az együttműködés nem igényelt sok erőforrást, pont a hiányzókat kapta meg. Sokat egyeztettek a hallgatókkal, éltek a véleményezési lehetőséggel, illetve minden alkalmon részt vettek, ami feléjük is nyitott volt, ugyanis hálásak voltak a hallgatók munkájáért, mert az ULÉ-nek szüksége volt rá. Az első félévből kiderült számukra, hogy van értelme megvalósítani a vállalkozást. Kaptak egy kívülről, szakmai véleményt, ami alátámasztotta az elképzeléseiket. Második félévben pedig egy teljes egészében felhasználható és részletes tervet kaptak a hallgatóktól, benne olyan gondolatokat, amik számukra nem lettek volna egyértelműek. A projekt hatására az ULE jobban megismerte az üzleti szemléletet, a hallgatók pedig szociálisan érzékenyebbé váltak.

Mester (2022) elmondása alapján az ULE többi projektvezetője is felismerte, milyen hasznos volt a hallgatókkal való együttműködés az 'Adj munkát!' projektnek, ezért következő félévben a műszaki csapatot segítették corvinusos hallgatók. A tervek pedig valóban hasznosnak bizonyultak, az ULE elindította a takarító vállalkozás megvalósítását. Március végén kezdődött egy tíz hetes tisztítás-technológiai képzés, aminek a nyolc-tíz résztvevője lesz a vállalkozás alapja. A képzést pedig egy hasonló cég vezetője tartja, akit a corvinusos hallgatók mutattak be az ULÉ-nek.

Összességében kijelenthetjük, hogy az együttműködés mindkét félnek hasznos volt. Az ULE létrehozta a Takarító vállalkozást, a corvinusos hallgatók pedig megismerték a civil világot és gyakorlatba ültethették tudásukat.

IV.1.7. Az előre-nem-tervezett projekt - Utcáról Lakásba és BME Urbanisztika együttműködés

A projekt megértéséhez két részt vevő Építészmérnök szakos hallgatóval, Bendicskó Laurával és Temesvári Bencével (2022) készült interjúnkra támaszkodtunk. Bendicskó és Temesvári 2021 tavaszán vettek részt az Építészet alapjai nevű kötelező tárgy kurzusán, ahol az Utcáról Lakásba Egyesületnek (továbbiakban: ULE) terveztek kerti bútorokat, majd közülük kettőt meg is építettek az egy hetes nyári építőtáborukban. A kurzus vezetője az ULÉ-nél is dolgozik, így ő kötötte össze a hallgatókat a szervezettel.

A diákok a félév során kerti bútorokat terveztek, amiket bárhol el lehetett volna helyezni. Bendicskó és Temesvári (2022) elmondása alapján nem tudták előre, hogy az ULÉ-nek tervezik, és meg is fogják építeni a bútorokat, ezért nem a funkcionalításra törekedtek a terveikben. A kurzus végén a kurzustartó és az ULE kiválasztott két bútort, egy magaságyást és egy padot, amit a hallgatók nyáron a ULE szociális munkásainak segítségével építettek meg. A diákoknak ezáltal lehetőségük volt megvalósítani a terveiket, tapasztalatot szereztek, ugyanis ritkán van lehetőségük valós anyagból dolgozni. Bendicskó és Temesvári (2022) kiemelte, hogy felismerték az egyetemi tárgyaik közötti összefüggéseket, megtapasztalták, milyen nehézségeket jelent a nem megfelelő minőségű építőanyag. A hallgatók az építőtábor során találkoztak szociális munkásokkal és az ULE lakóival, illetve bepillantást nyertek a szervezet működésébe és a civil szférába, megismerték a látásmódjukat. Lehetőségük volt különböző háttérű emberekkel csapatban dolgozni, de a nem teljesen egyértelmű viszonyok kisebb feszültségekhez vezettek. Bendicskó és Temesvári (2022) szerint megtapasztalták, hogy jó érzés olyat tenni, ami egyszerre szakmailag és társadalmilag is hasznos, de sikeresebb lett volna, ha már a kurzus elejétől tudják, kiknek tervezik a bútorokat, és szorosabb lett volna az együttműködés.

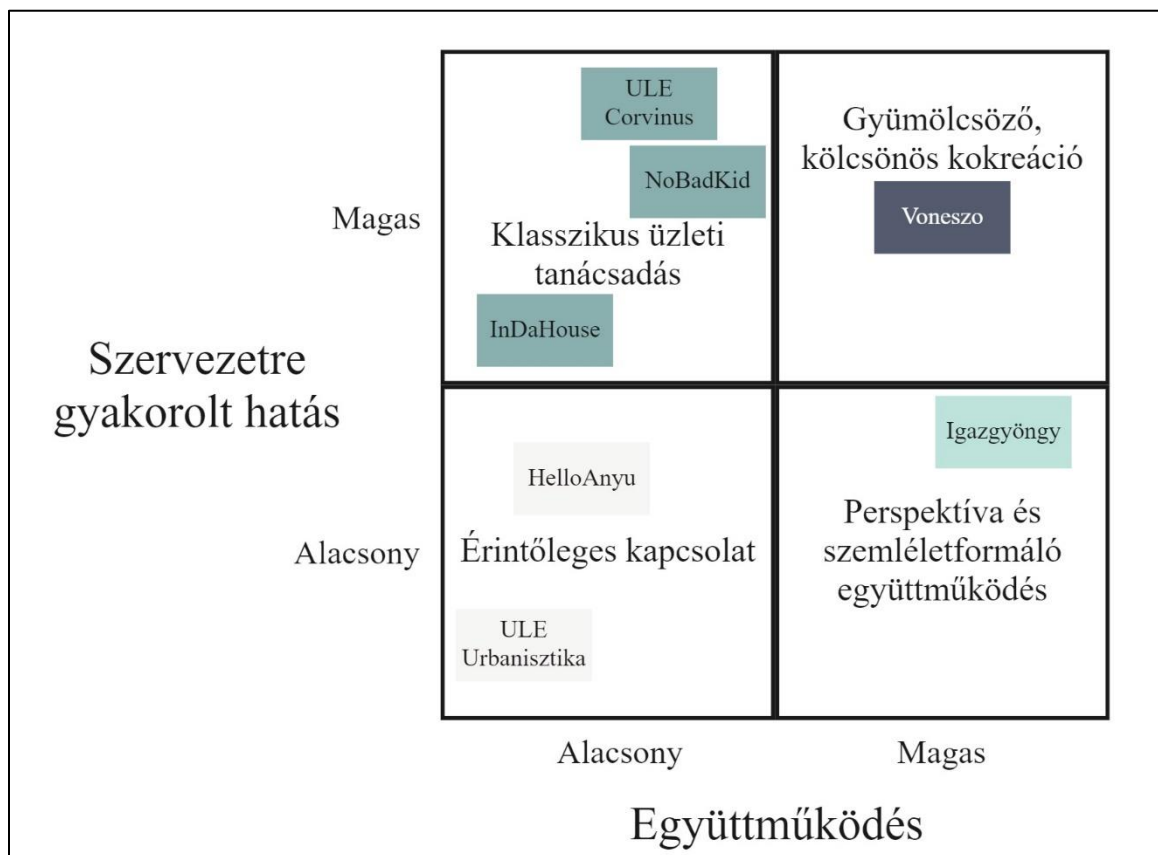
Bendicskó és Temesvári (2022) elmondása alapján az ULE sokszor működött együtt korábban és azóta is a Budapesti Műszaki Egyetem Urbanisztika Tanszékével, illetve a kurzustartó a szervezetnél is dolgozik, ezért az ULÉ-nek nem volt újdonság az együttműködés. Az ULE alapvetően nyitottan állt a hallgatókhoz és partnerként kezelte őket az építkezés során. A szervezet biztosította az anyagi erőforrásokat, mint az alapanyagot és gépeket, illetve az ULE asztalosa

segítette a hallgatókat. Eközben az ULE megkapta azt a szakmai tudást a tervezéshez és az emberi erőforrást az építkezéshez, ami a szervezetnél hiányzott. Az együttműködés eredményeképpen megépült egy magaságys és egy pad az ULE lakóinak, amiket már régóta szerettek volna, illetve több fiatal megismerte a szervezet tevékenységét.

Ugyan az ULE és a kurzus hallgatói között nem volt szoros a félév során az együttműködés, az nyári közös munkából mindkét fél profitált. A hallgatók valós tapasztalatot szereztek és megismerték a civil szférát, az ULE lakói pedig két kerti bútort kaptak.

IV.2. Az esettanulmányok értékelése az együttműködés-hatás modell alapján

Az általunk megalkotott kétoldalú interjúalapú módszertan alapján az elkészített interjúk eredményét több elemzési módszerrel strukturáltuk és értékeltük. Ezek az elemek az interjúk és az elkészített hatástérképek alapján a projektek egyértelmű kategorizálását és egymáshoz viszonyuló szerepeit, eredményeit, valamint a projektek hatásgenerálásának értékelését hivatottak támogatni. Az empirikus úton általunk megalkotott együttműködés-hatás modell négy negyedében, vagyis négy dimenziójában helyeztük el az egyes esettanulmányokat és azon belül a megvalósuló projekteket. A modellbe a 4.1. fejezetben leírt projektek és projekt hatástérképei alapján helyeztük el az együttműködések. Az egyes projekteket az általunk készített interjúk alapján kategorizáltuk az együttműködés mértéke és a kollaboráció során eredményezett, szervezetre gyakorolt hatás alapján, amelyet az 5. ábrán tüntettünk fel.

5. ábra - Esettanulmányok az együttműködés-hatás modellben – Forrás: saját koncepció és szerkesztés az esettanulmányok alapján

Az elemzésünk alapján érintőleges kapcsolat dimenzióba (alacsony együttműködés szint és alacsony szervezetre gyakorolt hatás) kettő együttműködés került. A kettő projekt a Budapesti Corvinus Egyetem CSR kurzusán részt vevő diákok és a HellóAnyu! szervezet között 2021 őszén megvalósuló együttműködés, illetve a Budapesti Műszaki Egyetem Urbanisztika tanszékének Építészet alapjai kurzusán részt vevő Építészmérnök szakos hallgatók és az Utcáról Lakásba Egyesület között 2021 tavaszán létrejött kollaboráció.

A HellóAnyu! projekt esetében az együttműködés szintje alacsonynak tekinthető, mivel a kurzust jelentősen meghatározta az oktatói összeköttetés, az aktív csapatban történő önálló munka. A HellóAnyu! projekt során kettő, a szervezet megismerését biztosító találkozó, illetve a projektet lezáró megoldásokat bemutató alkalom valósult meg. Közös gondolkodás, együtt dolgozás, a projekt közös kidolgozása és a két fél ötleteinek együttesen történő becsatornázása a projektbe nem, vagy nem közvetlenül történt meg. Az esettanulmány alapján a diákok csoportosan, az oktató segítségével adtak megoldást a projekt végén, az órán tanult elméleti anyagot felhasználva, illetve

a szervezetről kapott információk alapján. Mindemellett közös fórum sem volt, ahol az együttműködés mértékét magasabb szintre lehetett volna emelni. A közös élmény és a projekt sikeressége mellett a szervezetre gyakorolt hatást is alacsonynak véltük a HellóAnyu! esetében. Lipták (2022) elmondása szerint a mindennapi működésbe nem sikerült még implementálni a hallgatók által adott megoldásokat, azonban ezek bármikor felhasználható javaslatok. Az együttműködés során született eredményt támogatni tudja a HellóAnyu! számára a jövőbeli vállalati együttműködések kialakítását, ugyanakkor a mindennapi, operatív működésére, a stratégiaalkotására és annak megvalósítására, a szervezet víziójára nem volt magas hatással az együttműködés. Jövőbeli lehetőségfeltérképezés, illetve a diákok által adott inspiratív vállalati kollaborációk azonban pozitív hatást eredményeztek a HellóAnyu! számára.

Az Utcáról Lakásba Egyesület projektje során az együttműködés szintén alacsonynak tekinthető. Az egy féléves Építészet alapjai kurzus során a diákok az oktatójukon kívül nem találkoztak a szervezet tagjaival, érintettjeivel, egy előre megadott célokkal és kritériumokkal rendelkező projektet kellett megvalósítaniuk. A folyamat során nem történt meg közös gondolkodás és ötletgenerálás a két fél között, így a diákok az előre megadott információk alapján, egyénileg dolgozták ki tervüket. A szervezetre gyakorolt hatás is alacsonynak mondható az Utcáról Lakásba Egyesület Építészmérnök szakos hallgatókkal megvalósított projektje során. A kinti bútorok elkészítése, illetve utóéletük sem képezte szerves részét a szervezet életének. Az Utcáról Lakásba Egyesület szervezeti működésére és kreatív folyamataira alacsony hatással volt a projekt.

Az együttműködés-hatás modell klasszikus üzleti tanácsadás dimenziójába (alacsony együttműködési szint és magas szervezetre gyakorolt hatás) három projektet kategorizáltunk a készített interjú és esettanulmányok alapján. A klasszikus üzleti tanácsadás dimenzióban a Rajk Szakkollégiumban Társadalmi vállalkozások kurzuson részt vevő és az InDaHouse szervezet között 2020 tavaszán, a Budapesti Corvinus Egyetem Pénzügyi kontrolling tárgyát elvégző diákok és a NoBadKid szervezet között 2021 őszén, illetve a Budapesti Corvinus Egyetem kurzuson részt vevő hallgatók és az Utcáról Lakásba Egyesület között 2021 tavaszán létrejött együttműködések szerepelnek.

Az InDaHouse projektje során az együttműködés alacsonynak tekinthető a részt vevő szereplők elmondása alapján. A projekt során kettő egyeztető megbeszélésen és a megoldást prezentáló lezáró eseményen kívül a Társadalmi vállalkozás kurzuson részt vevő diákok csoportosan

dolgozták ki eredményüket, amelynek elkészítését a kurzustartó felügyelte és facilitálta. A megoldás elkészítése során a hallgatók a kapott szervezeti információkból és főleg külső adatokból dolgoztak. A szervezetre gyakorolt hatás a diákok által magasnak tekinthető, mivel az új társadalmi vállalkozás láb és szolgáltatás elindításához egy stabil és megbízható alapot biztosított Bodor Eszter és Dominik Boglárka Csaba (2022) elmondása alapján. A hatás mértékének magas szintjét az is támogatja, hogy a komplex és jól kidolgozott üzleti terv a szervezetnek nagy szintű erőforrás csökkentést eredményezett a tervezett adománybolt tervének kialakítása esetében, főleg, hogy a szervezet kevés üzleti és menedzseri képességgel rendelkezik. Az együttműködés a felhasználható, kész üzleti terven kívül üzleti szemléletet is biztosított a szervezet számára, amely az InDaHouse mindennapi működésére is hatást gyakorolhatott.

A NoBadKid projektje során az együttműködést még alacsony szintűnek határoztuk meg. Az egyetemi órákon volt lehetőségük a Pénzügyi kontrolling tárgy diákjainak megismerni a szervezetet, azonban a kommunikáció egyirányú volt. Közös diskurzus és gondolkodás a szervezet jövőjéről, potenciáljáról nem valósult meg, illetve a pénzügyi tervek és árazási megoldások során sem történt aktív visszacsatolás, iteráció. Mindemellett a szervezetre gyakorolt hatás magas szintre helyezhető, mivel a projektben részt vevő diákok az operatív, illetve stratégiai tevékenységekre voltak hatással. A civil szervezeti működést segítő eredményen kívül egy külső szervezeti megerősítést is kaphattak a diákoktól, amely hosszútávú megerősítést és motivációt biztosíthat a NoBadKid számára.

Az Utcáról Lakásba Egyesület, valamint a Budapesti Corvinus Egyetem Gyakorlati projekt kurzuson részt vevő hallgatói által megvalósított projekt együttműködési szintje alacsonynak tekinthető. Az együttműködés során a diákoknak három alkalommal volt lehetőségük találkozni a szervezet projektfelelősével, illetve nagymértékű bizalmat is kaptak a megoldás elkészítése során. A proaktív hallgatói hozzáállás mellett sem aknázhatták ki az együttgondolkodásból adódó lehetőségeket. A szervezetre gyakorolt hatást magasnak véltük, hiszen a megoldás kapcsán a diákok különböző piaci elemzéseket, előre lebontott megvalósítási időtervet biztosítottak az Utcáról Lakásba Egyesületnek, amelyet a projekt lezárta után már implementáltak is a mindennapi működésbe. A Gyakorlati projekt kurzus diákjai olyan megoldást biztosítottak a civil szervezet számára, amellyel kevés szervezeti erőforrás mellett tudták elkezdni a takarítók képzését az új társadalmi vállalkozás formájában. Mindemellett a szervezeten belül motiváló hatást

eredményezett az együttműködés, hiszen a szociálisan érzékeny hallgatók nagy mértékben előrelendítették a szervezet számára a tervezett projektet, amelyet külső erőforrás bevonása nélkül nem tudtak volna megvalósítani.

Az általunk megalkotott modell perspektíva és szemléletformáló együttműködések dimenziójában az általunk vizsgált esettanulmányokból egy szerepel ebben a kategóriában. Ebbe a kategóriába a Moholy-Nagy László Egyetem mesterszakos, social design projektben részt vevő hallgatói, illetve az Igazgyöngy Alapítvány között megvalósuló együttműködés került.

Az Igazgyöngy és a Moholy-Nagy László Egyetem diákjai között létrejött együttműködés intenzitási szintje magasnak tekinthető. A diákok a civil szervezeten keresztül egy érzékeny és több érintettet bevonó social design módszertant alkalmaztak. A módszertan megköveteli az aktív együttműködést és a közös szabad gondolkodást, hogy minél több ötlet, látens igény és vélemény kerüljön a felszínre, amelyek által később közösen az érintettekkel együtt tudják megfogalmazni a problémát. A megoldás kidolgozása is aktív együttműködést igényel. Az Igazgyöngy Alapítvánnyal a féléves órai interaktív, kétirányú ötletelésen és iterációs alkalmakon kívül a civil szervezet közvetlen környezetét, Toldot is közösen elemezték, illetve a szervezet több tagját is bevonták a fél éven át tartó aktív közös munkába. Az Igazgyöngy projekt hatását alacsony szintűnek állapítottuk meg, mivel a féléves együttműködés rövidnek bizonyult, így a konkrét megoldás és kidolgozás, a közös megvalósítás és implementáció már nem valósulhatott meg. A projekt nagy mértékű civil szervezetre gyakorolt hatásához a további, az órai órán túlmutató közös gondolkodás és kollaboráció szükségeltetik.

Az együttműködés-hatás modell negyedik dimenziójában, a gyümölcsöző, kölcsönös kokreáció dimenzióban (magas együttműködés és magas szervezetre gyakorolt hatás) végül egy esettanulmány helyezkedik el. Ez az együttműködés a Budapesti Corvinus Egyetem és a CEMS program CSR kurzusán részt vevő hallgatók, valamint a Voneszo Alapítvány között létrejött kollaboráció, amely 2021 őszén valósult meg.

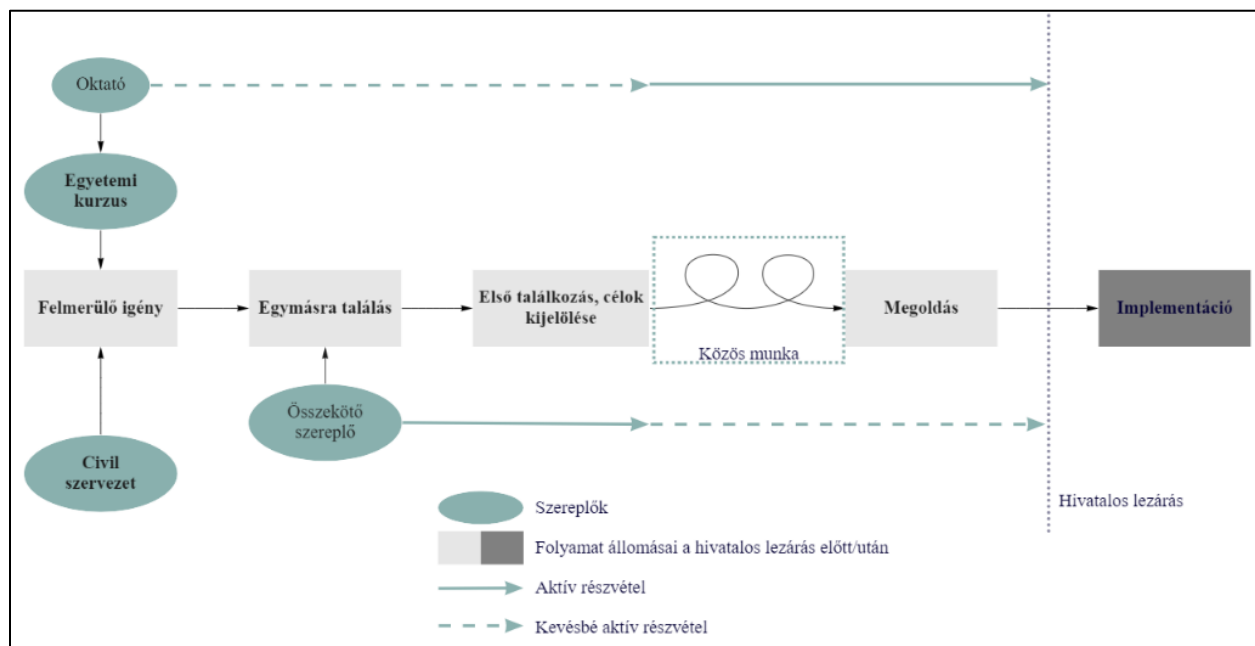
A Voneszo projekt együttműködés szintjét magasnak határoztuk meg. A magas szintű együttműködés abban mutatkozott meg, hogy többszöri közös gondolkodás valósult meg a szervezet értékei és működése kapcsán. Mindemelllett a kezdeti projektcélokat az együttműködés elején többször újra definiáltak annak érdekében, hogy a két partner között megvalósuló kollaborációra, a szervezetre és a diákokra legyen szabva. A szoros együttműködés, illetve a

szervezet kommunikációjáról és alaptevékenységéről együtt történő gondolkodás mellett a szervezet belső érintettjeivel készített interjúkból tudhattak meg a diákok többet a Voneszo Alapítvány működéséről és a felmerülő valós problémákról. A szervezetre gyakorolt hatás is magas értéket képvisel, hiszen Dreiszer (2022) elmondása szerint a mai napig alkalmazza a diákok által nyújtott megoldási eszközöket. Mindemellett a szervezeti megerősítés és inspiráció is hatásként merült fel a projekt vége kapcsán, mivel a diákok a szervezet minél jobb megismerésére törekvő hozzáállása, illetve az együttműködés során mutatott kokreációra való igény a civil szervezet missziójának megerősítését biztosították külső szemlélő formájában.

Ezek alapján elmondható, hogy az általunk megalkotott együttműködés-hatás modell minden dimenziójában megtalálható az esettanulmányok valamelyik projektje. Összeségében mind a négy dimenzióban megvalósuló projektek pozitív hatást gyakoroltak a civil szervezetre, azonban az együttműködés és a szervezetre gyakorolt végleges hatás mértéke eltérő. Az egyértelműen elmondható, hogy már maga az együttműködés létrejötte egy olyan tanulási és fejlődési lehetőséget biztosít, amely egyébként nem valósult volna meg az együttműködés létrejötte nélkül.

IV.3. UNICIV modell - Az együttműködések optimális folyamata

A kutatásunkban vizsgált projektek folyamatában találhatók olyan szakaszok, amelyek megegyeznek, legalábbis nagyban hasonlítanak egymásra. Ezek alapján felrajzoltuk a 6. ábrán az együttműködések általánosított folyamatábráját, az UNICIV modellt, és annak szereplőit, amely sablonként működhet az egyes projektek vizsgálatához. Az UNICIV modell nevét az angol *university* (egyetem) és civil szavakból alakítottuk ki. Az ábra azt a folyamatot ábrázolja, ahogyan leggyakrabban folyik az együttműködés, és a kutatásunk alapján ezt a folyamatot tartjuk optimálisnak a hatás szempontjából.

6. ábra - UNICIV modell, az együttműködések optimális folyamatábrája – Forrás: saját koncepció és szerkesztés az esettanulmányok alapján

Az általánosított folyamat az igény felmerülésével kezdődik az oktató és a civil szervezet részéről. Azért fontos az oktató, mert ő dönt arról, hogy szeretne-e együtt dolgozni egy civil szervezettel a kurzus kereteiben. A hallgatók csupán arról döntenek, hogy felveszik-e a kurzust, az együttműködés ténye adott. Bizonyos esetekben, például Mester (2022) elmondása alapján az ULE és a Corvinus Takarító vállalkozás projektjében a hallgatók eloszthatták maguk között, hogy ki melyik civil szervezettel szeretne dolgozni. Másik oldalról az igény a civil szervezetenél is felmerül. Ez megjelenhet explicit módon már a kapcsolatfelvétel előtt, kereshetik ők az együttműködést. Más esetekben, mint a HellóAnyu!-nál (Lipták, 2022), az igény látenszen jelenik meg, ilyenkor jellemzően az összekötő szereplő keresi meg a civil szervezetet.

Második lépésként az egyetemi kurzus tagjai és a civil szervezet egymásra talál az összekötő szereplő segítségével vagy anélkül. Az Igazgyöngy esetén a MOME Social Design Hub-ja, a corvinusos projektek esetén pedig a Corvinus Science Shop kötötte össze a szervezetet és a kurzust. Bendicskó és Temesvári (2022) alapján az ULE-Urbanisztika együttműködésben nem volt szükség összekötő szereplőre, mivel a kurzustartó a civil szervezetenél munkatárs is volt.

Általában a szereplők egymásra találása után megtörténik az első találkozás, illetve a célok kölcsönös kijelölése. Projektenként változó, hogy ebben a szereplők mekkora súlyt vállalnak, a

klasszikus üzleti tanácsadás típusú esetekben a célt a civil szervezet jelölte ki, míg a Voneszo és az Igazgyöngy esetén a célt folyamatosan, közösen alakították a szereplők. Minden típusú projektre igaz, hogy a civil szervezet által meghatározott célt az oktató finomítja, hiszen ő látja legreálisabban, hogy mit tudnak megtenni és kidolgozni a hallgatók egy féléves kurzus időtartama alatt.

A célok kijelölése után kezdődik a közös munka és a tanulás, ami időben a folyamat leghosszabb része, és ez különbözik minden projektnél. Természetesen van, hogy a közös munka során vissza kell térni, át kell gondolni a kijelölt célokat, de optimális esetben a közös munka során már nem változnak a célok. A közös munkát iterációs pontok tagolják, ahol a hallgatók találkoznak a civil szervezettel, és újabb inputokat kapnak. Két iterációs pont között pedig ezekből az inputokból kiindulva dolgoznak a projekten. Az iterációs pontok száma az együttműködés szorosságát is jól jellemzi. A legtöbb találkozás és legszorosabb együttműködés az Igazgyöngy esetén volt, itt sok az iterációs pont, míg az ULE-Urbanisztika projektnek csupán a végén találkoztak a hallgatók a szervezettel, itt kevés az iterációs pont, és alacsony az együttműködés foka.

A közös munka eredménye mindig valamiféle megoldás, ami projekttől függően lehet szellemi vagy fizikai, illetve méretben és a szervezetre való hatásában is jelentősen különbözhet. A folyamat utolsó lépése pedig az implementáció lenne, ahol a civil szervezet megvalósítja és beépíti működésébe a hallgatók megoldását. Az egyetemi keretek az implementációra már nem terjednek ki, a legtöbb együttműködésnek hivatalosan a megoldással van vége, ezért a hallgatók ritkán vesznek részt a kivitelezésben. Van olyan projekt, ami nem követi ezt a mintát, irányulhat egy együttműködés az implementációra is, mint amikor a BME hallgatói kerti bútorokat építettek az ULÉ-nek.

A kurzus tagok és a civil szervezet együttműködését az oktató, és ha van, akkor az összekötő szereplő mentorálja és facilitálja. A folyamat elején az összekötő szereplő szerepe nagyobb, mivel ő köti össze a kurzus tagjait a szervezettel, lehetővé teszi és facilitálja az első találkozást, és segít felállítani a közös munka kereteit, majd a közös munka kezdetével a háttérbe szorul. Az oktató jelen van a folyamat elejétől, de szerepe a célok kijelölésével erősödik fel, neki a közös munka során vannak jelentősebb mentori feladatai.

IV.4. A projektek által eredményezett hatások

Az egyes egyetemi hallgatók és civil szervezetek között megvalósuló együttműködések több lehetőséget, potenciált, illetve a részt vevő felek számára pozitív hatást tudnak eredményezni. Mind az egyetemi hallgatók, mind a civil szervezetek olyan mindkét fél számára kedvező tapasztalattal, esetlegesen konkrét eredménnyel, megoldással, fejlesztési javaslattal gazdagodtak, amely a közös projekt nélkül nem tudott volna megvalósulni. Ezáltal tud létrejönni a „win-win” szituáció, amely mindkét fél számára pozitív hatást generál. A kutatásunk központi kérdését vizsgálva az egyes esettanulmányokon és elemzési módszereken keresztül tudtunk előidézhető hatásokat megfogalmazni az együttműködések kapcsán. A kapott eredmények akár hosszú távon eredményezhetnek releváns hatásokat a kollaborációban részt vevő felek számára.

IV.4.1. A diákok számára eredményezett hatások

A diákok számára négy olyan tényezőt azonosítottunk az összes felvázolt hatástérkép alapján, amely mindegyik projektben felmerült bizonyos szinten. A diákok az egyetemi óra keretein belül megvalósuló együttműködések során olyan lehetőséget kapnak, amely során az elméleti tanulmányaikat gyakorlatban is kipróbálhatják, megtapasztalhatják, amelyre egyébként kevés lehetőség van a felsőoktatási intézményekben. Ezen projektek során hatalmas értéket képvisel az, hogy a hallgatók valós problémán dolgozhatnak csapatban, amely által egy szervezetnek tudnak akár radikális változtatást hozni a mindennapjaikba, amely a *community engaged learning* alapja. A cél az, hogy a tanulmányaikat valamilyen jó ügy érdekében hasznosítsák, illetve alkalmazzák a gyakorlatban. A Z-generációs igények miatt ez egy felfelé ívelő tendencia, hogy a fiatalok társadalmilag hasznos ügy érdekében szeretnék alkalmazni szakmai tudásukat (Garai-Fodor, 2020).

A másik releváns hatás a diákok szempontjából a civil szféra megismerésének lehetősége. A kevés idő, sok társadalmi probléma és a nagymértékű információs zaj megnehezíti, hogy a fiatalok mélyebb ismeretet szerezhessenek a civil szektorról. A különböző egyetemi kurzusok, illetve civil szervezetek közötti együttműködések során a diákok a szervezetek által széleskörűbb képet kaphatnak a civil szféra jelenlegi helyzetéről. Így az egyes együttműködések akár egy újabb lehetőségablakot biztosíthatnak a diákok számára, hogy hosszútávú elköteleződést vállaljanak egy

civil szervezetben, illetve, hogy tanulmányaikat, képességeiket a nonprofit területen is hasznosítani tudják.

A társadalmi érzékenyülés egy olyan hatás, amely a projekt során részt vevő diákok számára indirekt formában megvalósul. Azzal, hogy egy civil szervezet problémáján kell dolgozni, mélyebben megismerhetnek egy társadalmi réteget, illetve annak mindennapos problémáit. A projekt végére pedig új perspektívát és érzékeny szemléletmódot tud megszerezni az adott hallgató, amelyet alkalmazni tud a későbbi együttműködései során is.

A "segítés öröme" hatásnak a mértéke eltérő lehet egyénenként, azonban az egyértelműen elmondható, hogy a kutatásunk és az interjúk során mindegyik hallgatóra nagy hatással volt az, hogy a munkájával másoknak segíthet, akik rászorulnak a szakmai segítségre. Mindez az egész folyamat során inspirált és motivált közös munkát tud biztosítani.

Az azonosított pozitív hatások az együttműködések megvalósulása nélkül nem jöhettek volna létre egyetemi keretek között.

IV.4.2. A civil szervezetek számára eredményezett hatások

Az egyetemi kurzusokon megvalósuló civil szervezetekkel történő együttműködések, illetve az ezáltal létrejött közös munka pozitív hatásokat tud generálni a szervezet számára. A civil szervezetek számára az elemzésünk alapján három direkt és egy indirekt típusú hatást tudtunk meghatározni.

Az első hatáskategória a szemléletformálás. Az egyes szervezetek olyan új perspektívát kaphatnak a fiatal egyetemi hallgatóktól, amely a civil szervezetben előtte nem volt jelen. Ez segítheti az adott szervezetet, hogy új, kreatív ötleteket, illetve a közös munkából adódóan egy másfajta meglátást tudjanak becsatornázni a működésükbe. Ez a szemlélet képviselheti a fiatalok látásmódját, vagy akár a szakmai specifikus meglátásokat, amik előtte a szervezetbe nem voltak integrálva. Az esettanulmányok alapján leginkább az üzleti és menedzseri szemlélet volt az, amely hatással volt a civil szervezetekre.

Az inspiráció és külső megerősítés egy olyan hatás, amely a szervezet önbizalmát és a munkavállalók, önkéntesek motivációját tudja erősíteni. Egy külső szemlélő meglátása, elemzése és javasolt megoldása olyan szervezeten kívüli ötleteket és új gondolatokat tud integrálni a

szervezetbe, amelyet a civil szervezet az együttműködés létrejötte nélkül nem tudott volna megkapni. A külső szakmai meglátások becsatornázása a vizsgált esetekben kis alkalomszámmal valósult meg, így minden ilyen lehetőség pozitív hatást tud generálni. Maga a közös munka inspirációt is jelenthet a szervezet számára, mivel a diákok meglátásai a szervezet megismerése után validálják annak társadalmi szerepét és misszióját, mindamellett, hogy motiválják a javasolt megoldások megvalósítására a további fejlődés érdekében.

A civil szervezetek számára az együttműködés az operatív működést is nagy mértékben tudja segíteni. A megoldási javaslatok konkrét, kézzelfogható és komplex lehetőséget biztosítanak a szervezetek számára, hogy az operatív működésükbe beépítsék az eredményeket, ezáltal extra külső erőforrás bevonása nélkül, illetve szervezeten belüli erőforrásallokálása nélkül tudnak fejleszteni az egyes tevékenységeken. A diákok megoldásaikkal akár olyan szervezeti funkciókra és tevékenységekre tudnak hatást gyakorolni, mint a pénzügyi működés, stratégiai tervezés, szervezetfejlesztés vagy kommunikáció.

Indirekt hatásként állapítottuk meg a rekrutációt. Az esettanulmányok és azokhoz készített interjúk alapján egyértelműen nem jelent meg az önkéntesség szerepe rövid távon, azonban hosszú távon, a diákok számára generált mélyebb civil szervezeti ismeret és érzékenyítés hatása által releváns lehet. A rekrutáció később tud felmerülni, mint hatás, mikor az együttműködésben részt vett hallgató a későbbiekben a civil szervezet számára fog önkéntes szerepet vállalni, újabb szakmai projektben fog közreműködni, esetleg a civil szférában fog valamilyen pozíciót betölteni.

Ezek alapján elmondható, hogy az általunk vizsgált egyetemi hallgatók és civil szervezetek között megvalósuló együttműködések során több pozitív hatás tud generálódni, amelyek segítik a szervezetek megújulását a diákok külső megállapításai által, valamint támogatják azok hosszútávú működését. Negatív hatásként merülhet fel akár, hogy a külső fél által létrehozott eredményt a civil szervezet nem érzi magáénak, azonban ezt többszöri iterációs folyamatokkal elkerülhető az együttműködés során.

IV.5. Javaslat megfogalmazása az együttműködések alapján

Az elemzésünk, illetve az UNICIV modell alapján szeretnénk megfogalmazni javaslatokat, amelyek megerősíthetik és támogathatják az egyetemi hallgatók és civil szervezetek között megvalósuló együttműködés eredményességét.

A vizsgált projektek és interjúk alapján segíti az együttműködést, ha van egy összekötő szereplő, ugyanis ő ismeri mind a civil szférát, mind az egyetemi közeget, így szaktudásával sikeresen tudja támogatni a feleket. Segít az elején felállítani az együttműködés kereteit úgy, hogy az mindenkinek megfelelő legyen, illetve facilitálja és felügyeli a közös munkát, hogy valóban mindkét félnek hasznos eredmény szülessen. A projekt végén pedig létrehozhat egy projektzáró, visszajelző alkalmat, ahol minden fél visszajelezhet a többieknek a projekttel és a közös munkával kapcsolatos tapasztalatairól. A projekt végi visszajelzés fontos tanulsággal szolgálhat a hallgatóknak, az oktatóknak, az összekötő szereplőnek és a civil szervezetnek egyaránt.

Az interjúalanyok elmondása szerint az együttműködések sikerességét az is fokozza, ha az oktató ismeri a civil szervezetet, így érti a szervezet látásmódját és céljait, illetve a hallgató kérdéseire is magabiztosan tud válaszolni.

A magas hatásfokkal bíró projektek kulcseleme, kutatásunk alapján, az optimális szintű, folyamatos kapcsolattartás. Projektenként eltérhet, hogy milyen gyakori megbeszélésekre van igénye a civil szervezetnek, illetve a hallgatóknak, ezért ezt érdemes tisztázni már a projekt legelején, a célok kijelölésekor. Általánosan elmondható, hogy érdemes több iterációs pontot beiktatni a folyamatba, tehát legalább kéthetente megbeszélni a civil szervezettel, hogy hol tartanak a hallgatók a projekttel, illetve fontos, hogy a hallgatóknak bármikor legyen lehetőségük kérdezni, és arra viszonylag hamar választ kapjanak. Ugyan ez a szervezet részéről magasabb szintű erőforrás bevonást igényel, de az interjúk során több civil szervezet is megfogalmazta, hogy úgy látják, minél több erőforrást fordítanak egy együttműködésre, annál eredményesebb lesz, így megéri kapacitást és időt befektetniük.

Az elemzésünk alapján jellemzően azok az együttműködések tűntek sikeresebbeknek, ahol egyszer történt meg a koncepcióalkotás, a folyamat elején, majd pedig a folyamat során a környezeti, szervezeti kapacitás és a csapatmotivációtól függően adaptálták a célokat, illetve a közös munkát.

További javaslatunk, hogy az együttműködés ne érjen véget a megoldás megtalálásával, hanem vonja be a civil szervezet a hallgatókat a projekt implementációjába is. Ez egyrészt az erőforráshiánnyal küzdő civil szervezetnek lenne előnyös, mivel lelkes, elhivatott hallgatók segítenék munkájukat, akik ráadásul már ismerik a szervezetet. A másik oldalról a hallgatók kézzelfoghatóan megtapasztalhatnák a munkájuk eredményét, és komoly motivációt jelentene számukra a továbbiakban, ha látják, hogyan építi be munkájukat a szervezet a működésébe. Illetve a hallgatók további, terepen szerzett tapasztalatokkal gazdagodhatnak.

Az elemzések során az egyetemi elméleti tananyag gyakorlati példán keresztül történő elsajátítása releváns hatásként jelent meg a diákok számára, ugyanis élvezetessé teheti a féléves kurzust úgy, hogy mellette a társadalmi a hallgatók társadalmi érzékenysége is nő. Javasoljuk az egyetemi kurzus tematikák együttműködési potenciáljának felmérését, amely által akár több egyetemi kurzus keretein belül valósulhat meg a civil szféra szakmai támogatása. Az effajta együttműködések a társadalmi érték növelése mellett a civil szféra szakmai megerősítését, illetve társadalmi érzékenyítést, gyakorlati tudás megteremtését és hallgatók motiválását tudja eredményezni.

Emellett javasoljuk a civil szervezetek és az összekötő szereplők számára, hogy az egyes külső megoldások implementálása során akár több egyetemi kurzus hallgatóit vonják be, hogy interdiszciplináris közös munka és az ezáltal születendő innovációk létrejöjjenek.

V. Konklúzió

A dolgozatunk során különböző budapesti egyetemi kurzusok és magyarországi civil szervezetek közötti együttműködéseket vizsgáltuk, illetve az azok által előidézhető hatásokat. A dolgozatunk célja a civil szféra potenciális diákok általi szakmai támogatásának felmérése.

A dolgozatunk felméri a jelenlegi civil szféra helyzetét, illetve a lehetséges támogatási formáit, mivel a rájuk gyakorolt hatást kutattuk az egyes együttműködések során. A dolgozatunk releváns elméleti hátterét képezi az alternatív tanulási formák, mint a *problem-based learning* és *community engaged learning*, illetve azok egyetemi kurzusok formájában megvalósuló lehetőségei, amelyek a dolgozatunk fókuszát is adja. A Z-generáció szakmai támogatási motivációját is felvázoltuk, mivel a kutatásunk célcsoportját ezen korcsoport diákjai adják.

A dolgozatunk során az általunk kialakított módszertant alkalmaztuk. A módszertanunk hét egyetemi kurzus és civil szervezet között megvalósuló együttműködés esettanulmányaira épült, amelyeket kétirányú féligstrukturált interjúkkal vizsgáltunk. Az egyes projekteket az általunk kialakított hatástárkép keretrendszer segítségével elemeztük, amelynek eredménye támogatta az együttműködés-hatás modell megalkotását. Az egyes esettanulmányok értékelése során az együttműködés-hatás modellben helyeztük el a vizsgált esettanulmányokat, a kollaboráció intenzitása, illetve a szervezetre gyakorolt hatás alapján.

Az egyes esettanulmányok elemzése során felmértük az együttműködésekben származó potenciális hatásokat mind az egyetemi, mind a civil szervezet szempontjából is. A megalkotott módszertan és elemzési eszközök támogatták az UNICIV modell megalkotását, amely során felvázoltuk az esettanulmányok alapján az optimális együttműködési folyamatot. Továbbá dolgozatunkban javaslatokat fogalmaztunk meg kutatásunk alapján a sikeres egyetemi kurzus és civil szervezetek között megvalósuló együttműködésekhez.

A dolgozatunk eredményeképp azt a megállapítást tehetjük, hogy a vizsgált hét együttműködéseket mindkét fél pozitív eredményűnek értékelte, így az egyetemek és civil szervezetek között megvalósuló projektek relevanciája és értékteremtő szerepe jelentős. Az egyes esettanulmányok együttműködés-hatás modellbe helyezéséből adódóan az fogalmazható meg, hogy a kollaborációk eltérő együttműködési intenzitást és szervezetre gyakorolt hatást produkáltak. Az esettanulmányunk egyik kulcs szereplője a Voneszo alapítvány és a Budapesti

Corvinus Egyetem, illetve CEMS program diákjai között létrejött együttműködés, mely magas együttműködési kapcsolatot, illetve szervezetre gyakorolt hatást eredményezett, így a modellben a gyümölcsöző, közös kokreáció dimenzióba helyezhető el.

A kutatási kérdésre válaszolva olyan hatásokat véltünk megállapítani a diákok oldaláról, mint a valós problémákon történő dolgozás motivációja, a civil szféra megismerésének lehetősége, a szociális érzékenység növekedése, illetve a „segítés öröme”. A civil szervezet oldaláról olyan hatások generálódhatnak egy egyetemi kurzussal történő kollaboráció során, mint a szemléletformálás, inspiráció és külső megerősítés, az operatív működés támogatása, illetve indirekt formában a jövőben potenciálisan megvalósuló rekrutáció és elköteleződés a civil szféra iránt. Ezek a hatások akár hosszú távon tudnak értéket teremteni a projektben részt vevő mindkét fél számára.

Javaslatokat is megfogalmaztunk az együttműködések kapcsán a kutatásunk alapján. Releváns javaslatnak véljük a kollaboráció során a jól definiált és projektre szabott célok kijelölését, az utána történő többszöri iterációt és közös gondolkodási elemeket, valamint az együttműködés lezárása utáni hallgatói bevonást a megoldások implementációja során.

A kutatásunk célja, hogy eredményeinkkel, illetve javaslatainkkal releváns értéket tudjunk teremteni a civil szervezetek számára, mindemellett a diákok és egyetemi kurzusok számára alternatív, gyakorlati lehetőséget mutassunk meg. A célunk, hogy az együttműködések vizsgálásával és az elemzett hatások bemutatásával támogassuk a civil szervezetek és egyetemi kurzusok között megvalósuló együttműködések jövőbeli eredményességét.

Hivatkozásjegyzék

Arapovics M. (2013). Adományozás, önkéntesség, társadalmi felelősségvállalás Magyarországon. Andragógia és művelődéstudomány, 1(1), 52-71. oldal. Letöltés helye: http://epa.niif.hu/03000/03012/00001/pdf/EPA03012_andragogia_2013_1_052-071.pdf, letöltés ideje: 2022.03.19.

Boyns, D. – Marony, J. (2017). Nonprofit Partnerships: Strategies that Work. Előadás: Partnerships in the San Fernando Valley Nonprofit, Valley Nonprofit Resources and Valley Care Community Consortium közös előadása, North Hollywood, 2017. október 12. Letöltés helye: <https://www.csun.edu/sites/default/files/Boyns%20PPT%20Report.pdf>, letöltés ideje: 2021.03.27.

Felten P. – Clayton P. H. (2011). Service-learning. New directions for teaching and learning, 2011(128), 75-84. oldal. Letöltés helye: <https://doi.org/10.1002/tl.470>, letöltés ideje: 2022.03.28.

Foster-Fishman, P. G., Berkowitz, S. L., Lounsbury, D. W., Jacobson, S., - Allen, N. A. (2001). Building collaborative capacity in community coalitions: A review and integrative framework. American journal of community psychology, 29(2), 241-261. oldal

Garai-Fodor, M. (2020). Az önkéntességre motiváló tényezők és az értékrend összefüggése a hazai Z generáció körében. Polgári szemle: Gazdasági és Társadalmi Folyóirat, 16(4-6), 298-305. oldal

Glózer R. (2000). Kihívások és kockázatok a civil szervezetek működésében. Hamp Gábor és Kelemen Gábor (szerk.): Család. Balassi Kiadó-Magyar Pax Romana Fórum, Budapest, 170-175.

Hager, M. A., & Curry, T. (2009). Models of Collaboration: Non Profit Organizations Working Together. ASU Lodestar Center, 1-5. oldal

HellóAnyu! (Dátum nélkül). Rólunk. helloanyu.hu. Letöltés helye: <http://helloanyu.hu/>, letöltés ideje: 2022.04.18.

Hou, S. (2014). Integrating Problem-based Learning with Community-engaged Learning in Teachin Program Development and Implementation. Universal Journal of Educational Research, 2(1), 1-9. oldal. Letöltés helye: <https://doi.org/10.13189/ujer.2014.020101>, letöltés ideje: 2022.03.19.

Igazgyöngy Alapítvány (Dátum nélkül). Rólunk. Letöltés helye: <https://igazgyongyalapitvany.hu/>, letöltés ideje: 2022.04.10.

InDaHouse (Dátum nélkül). Rólunk. Letöltés helye: <https://indahousehungary.hu>, letöltés ideje: 2022.04.09.

Jonalapitvany (2020). Pro bono jelentése 1 civil szervezet szemszögéből. Jövő Öko-Nemzedéke Alapítvány. Letöltés helye: <https://jonalapitvany.hu/2020/05/17/pro-bono-jelentese-civil-szervezet/?fbclid=IwAR0WC760w9u4yfnlIMdOCCKnfV3KRHOaT9Fvhhfa8MKJjD7M1r9i2Ro-wMs>, letöltés ideje: 2022.04.17.

Komár Z. (2017). Generációelméletek. Új Köznevelés, 73(8-9), 14-16. oldal. Letöltés helye: https://folyoiratok.oh.gov.hu/sites/default/files/journals/uj_kozneveles_2017_8-9_online.pdf, letöltés ideje: 2022.04.18.

Kuti É. – Marshall M. (1991). A nonprofit szektor fogalma. Esély folyóirat, 1991(1), 61-69. oldal. Letöltés helye: http://www.nonprofitkutatas.hu/letoltendo/nonprofit_szektor_fogalma.pdf, letöltés ideje: 2022.03.20.

Matolay R., Toarniczky A. – Gáspár J. (2021). Responsible research and innovation (RRI) in higher education (HE) practice: RRI as a tool for research, reflection, and curricula innovation. Vezetéstudomány, 52(7), 2-5. oldal. Letöltés helye: <https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2021.07.01>, letöltés ideje: 2022.04.12.

Neuhoff, A., Milway, K. S., Kiernan, R., & Grehan, J. (2014). Making sense of nonprofit collaborations. Bridgespan Group, 2-11. oldal. Letöltés helye: <https://www.bridgespan.org/insights/library/mergers-and-collaborations/nonprofitcollaborations>, letöltés ideje: 2022.04.16.

NoBadKid (Dátum nélkül). Rólunk. Letöltés helye: <https://nobadkid.org/rolunk/>, letöltés ideje: 2022.04.10.

Rhode, D. L. (2005). Pro Bono in Principle and in Practice. Stanford Law and Politics, Standord University Press, Stanford, California.

Utcáról Lakásba Egyesület (Dátum nélkül). Rólunk. Letöltés helye: <https://utcarollakasba.hu/>, letöltés ideje: 2022.04.10.

Voneszo Alapítvány (Dátum nélkül). Bemutakozás. Letöltés helye: <https://www.voneszo.hu>, letöltés ideje: 2022.04.09.

Készített interjúk:

Bendicskó Laura, Alapszakos Hallgató, Budapesti Műszaki Egyetem és Temesvári Bence, Alapszakos Hallgató, Budapesti Műszaki Egyetem, 2022.03.30.

Bodor Eszter, Volt Szakkollégista, Rajk Szakkollégium és Dominik Boglárka, Volt Szakkollégista, Rajk Szakkollégium, 2022.03.17.

Csaba Viktória, Operatív Munkatárs, InDaHouse Hungary Egyesület, 2022.03.22.

Dreiszker Erzsébet, Projekt Koordinátor, Voneszo Alapítvány, 2022.03.23.

Frigyik Márta, Science Shop Manager, Corvinus Science Shop, Budapesti Corvinus Egyetem, 2022.03.24.

Gruber Andrea, Ügyvezető, NoBadKid (Pressley Ridge Magyarország Alapítvány) és Nagy Ildikó, Gazdasági Tevékenységéért Felelős Önkéntes NoBadKid (Pressley Ridge Magyarország Alapítvány), 2022.03.29.

Gyetvai Piroska, Dizájnér, Igazgyöngy Alapítvány és Marosváry Dorottya, Projekt Munkatárs, Igazgyöngy Alapítvány, 2022.03.30.

Hervai Nikolett, Alapszakos Hallgató, Budapesti Corvinus Egyetem, 2022.04.12.

Lipták Orsolya, Alapító-Ügyvezető, HellóAnyu! közösségi tér, 2022.03.23.

Marosán Borbála, Mesterszakos Hallgató, Moholy-Nagy László Egyetem és Varga Boglárka, Mesterszakos hallgató, Moholy-Nagy László Egyetem, 2022.03.29.

Mester Attila, Adj Munkát! Koordinátor, Utcáról Lakásba Egyesület, 2022.04.10.

Szendeczki Dóra, Mesterszakos Hallgató, CEMS Program, Budapesti Corvinus Egyetem, Domonyi Katalin, Mesterszakos Hallgató, CEMS Program, Budapesti Corvinus Egyetem és Nagyari Dalma, Mesterszakos Hallgató, CEMS Program, Budapesti Corvinus Egyetem, 2022.03.22.

Szerencsés Rita, Hub Koordinátor, Social Design Hub, Moholy-Nagy László Egyetem, 2022.04.05.

Vida Livia, Mesterszakos Hallgató, Budapesti Corvinus Egyetem, 2022.04.05.

Melléklet

1. melléklet: Készített interjú vázlata a civil szervezetekkel

Interjúalanyok:

Csaba Viktória, InDaHouse Hungary Egyesület

Dreiszker Erzsébet, Voneszo Alapítvány

Gruber Andrea és Nagy Ildikó, NoBadKid (Pressley Ridge Magyarország Alapítvány)

Gyetvai Piroska és Marosváry Dorottya, Igazgyöngy Alapítvány

Lipták Orsolya, HellóAnyu! közösségi tér

Mester Attila, Utcáról Lakásba Egyesület

Az interjú készítésekor az előre meghatározott kérdéseket a félig strukturált interjú formájában az interjú során alakítottuk.

Civil szervezet bemutatása:

- Meséljen a szervezetről, hogy mivel foglalkozik, miért szeret Ön a szervezet tagja lenni?

Eddigi hasonló tapasztalatok:

- Volt-e már a szervezetnek korábbi szakmai együttműködése diákokkal?
- Volt-e már bármilyen szakmai önkéntes együttműködése a szervezetnek korábban?
- Volt-e már bármilyen tanácsadási együttműködése a szervezetnek korábban?
- Milyen projekt keretein belül történt szakmai önkéntesség, tanácsadás?
- Mik a tapasztalatai a szakmai önkéntes együttműködésről, ha már volt korábban?

Projekt első benyomásai:

- Miért kezdték el a projektet? Milyen céllal indult el az együttműködés?
- Hogyan találtak egymásra a diákokkal? (Ki volt az összekötő?)
- Mi volt a feladatuk?
- Hogy gondolták az elején, valós segítséget kapnak majd a hallgatóktól?

Projekt operatív elemei:

- Mennyi ideig tartott az együttműködés? Milyen időközönként találkoztak, mennyire volt szoros a közös munka?
- Hogyan történt a diákokkal a kommunikáció a projekt során?
- Mennyi időt és milyen erőforrásokat tudtak/kellett a projektre befektetni?
- Hányan vettek benne részt, mennyire volt benne a szervezet tudatában? Mennyire volt a belső érintettek számára kinyitva a projekt?

Projekt szubjektív része:

- Milyen volt a hallgatókkal való munka?
- Önök mennyire voltak proaktívak a közös munka során? Mennyire adtak visszajelzést a diákoknak? Történt-e meg közös gondolkodás?
- Mennyire mertek kérdezni a hallgatók, és mennyire tudott Ön rá válaszolni? (Mennyire volt hatékony a munka?)
- Ön szerint a projekt inkább közös munka volt vagy egyirányú a diákok részéről? (Miért? Ha egyirányú, akkor jobb lett volna máshogy?)

Projekt eredmény:

- Mi lett a projekt eredménye?
- Hogyan látja, mennyire sikerült a projekt eredményét integrálni a szervezet mindennapjába? Hogyan történt az implementáció? Mennyire történt meg a hallgatók bevonása a megvalósítás során?
- Milyen hatást eredményezhetett az együttműködés? Mindennapi működés, vízió, látásmód és stratégia szempontjából.
- Ön szerint megvalósult az a cél, amit az elején megfogalmaztak? IGEN/NEM
- Ön szerint volt értelme az együttműködésnek?

Levezetés:

- Ön szerint mit nyertek az együttműködéssel, mit kaptak a hallgatóktól?
- Ön szerint mit nyertek a hallgatók az együttműködésből, mit adtak Önök nekik?
- Mik a fő tapasztalatai? A jövőben is részt venne ehhez hasonló projekteken?

2. melléklet: Készített interjú vázlata a diákokkal

Interjúalanyok:

Bodor Eszter és Dominik Boglárka, Rajk Szakkollégium

Szendeczki Dóra, Domonyi Katalin és Nagyari Dalma, Budapesti Corvinus Egyetem, CEMS Program

Vida Livia, Budapesti Corvinus Egyetem

Marosán Borbála és Varga Boglárka, Moholy-Nagy László Egyetem

Hervai Nikolett, Budapesti Corvinus Egyetem

Bendicskó Laura és Temesvári Bence, Budapesti Műszaki Egyetem

Az interjú készítésekor az előre meghatározott kérdéseket a félig strukturált interjú formájában az interjú során alakítottuk.

Projekt első benyomásai:

- Hogyan találkozott a projekttel? Miért jelentkezett a projektre?
- Hányan voltak a projekten? Mi volt az Ön feladatköre?
- Fontos volt-e számára az a téma, amellyel a civil szervezet foglalkozik?
- Emelje ki a kedvenc részét a projektből!
- Milyen céllal indult el az együttműködés?

Projekt operatív elemei:

- Meséljen magáról a projektről! Mi volt a fő célja? Miért keresték meg Önöket?
- Mennyi ideig tartott az együttműködés? Milyen időközönként történt meg találkozó?
- Hány érintettel találkoztak, működtek együtt?
- Ki mentorálta, felügyelte a projektet?

Projekt szubjektív része:

Szervezeti oldalról

- Milyen volt a szervezettel való munka?

- Mennyire kezelték Önöket partnerként, mennyire voltak nyitottak, mennyire figyeltek Önökre?
- Milyen volt a kommunikáció a civil szervezettel?
- Változott a szervezet hozzáállása a projekt előrehaladtával?

Hallgatói oldalról

- Milyen volt a csapatmunka?
- Milyen képességek szükségeltettek a közös munkához? Milyen képességei fejlődtek a leginkább munka során?
- Ön mit tanult a projektből?
- Hogy látja, mennyire ismerte meg a civil szervezet működését?

Projekt eredmény:

- Mi lett a projekt eredménye? Mi volt a megoldásuk?
 - Hogyan látja, mennyire sikerült a projekt eredményét integrálni a szervezet mindennapjába? Hogyan történt az implementáció? Abba is bevonták Önöket?
 - Milyen hatást eredményezhetett az együttműködés? -> Mindennapi működés, vízió és stratégia szempontjából
 - Ön szerint mennyiben valósult meg az a cél, amit az elején megfogalmaztak?
- IGEN/NEM
- Ön szerint volt értelme az együttműködésnek?

Levezetés:

- Fogalmazza meg, mit nyerhetett a civil szervezet az együttműködéssel? Mit adtak Önök nekik?
- A jövőben is venne részt ehhez hasonló projekteken?

3. melléklet: Készített interjú vázlata az összekötő szervezetekkel

Interjúalanyok:

Frigyik Márta, Science Shop, Budapesti Corvinus Egyetem

Szerencsés Rita, Social Design Hub, Moholy-Nagy László Egyetem

Az interjú készítésekor az előre meghatározott kérdéseket a félig strukturált interjú formájában az interjú során alakítottuk.

A szervezet:

- Meséljen a szervezetről!
- Hogy indult és milyen célból jött létre a szervezet?
- Hány fővel, milyen munkamegosztásban működik a szervezet?

Kapcsolat:

- Hogyan alakítják ki a kapcsolataitokat a civil szervezetekkel?
- Hogyan történik a kapcsolat ápolása?
- Van közös platform vagy esemény a civil szervezetek számára?
- Hogyan történik az oktatókkal a kapcsolatfelvétel?

Projekt specifikus kérdések:

- Hány projektet indítottak el?
- Mik a fő céljai és mik a fő szempontjai az egyetemi projekteknek?
- Mennyire szoktak belefolylni, aktívan részt venni a projektekben?
- Emelje ki a legjobban és a legkevésbé jól sikerült projektet! Ön szerint miért sikerültek ezek így?
- Mi a titka a sikeres projektnek? Mikor tekintik sikeresnek?
- Hogyan történik meg a projekt lezárása? Hogyan tudnak hatást mérni?

Tapasztalatok:

- Mik a tapasztalataik, mennyire szokták implementálni, megvalósítani a hallgatók javaslatait a szervezetek?

- Önök szerint mit szoktak belőle tanulni a hallgatók és a civil szervezetek? Mit tudnak adni egymásnak?
- Miért éri meg mindkét félnek az együttműködés?

Konkrét projekt:

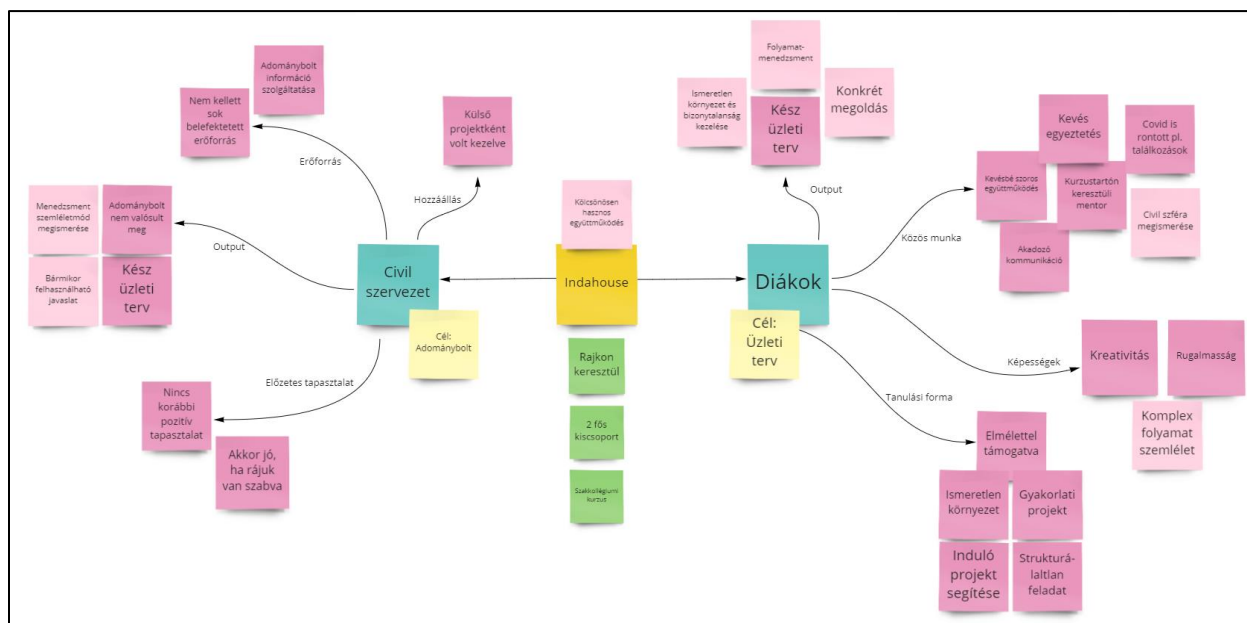
- Meséljen az eddig megvalósult együttműködésekről, mik az Ön tapasztalatai?
- A kezdeti kitűzött célok megvalósultak ezeknél az együttműködésekénél?

Lezárás:

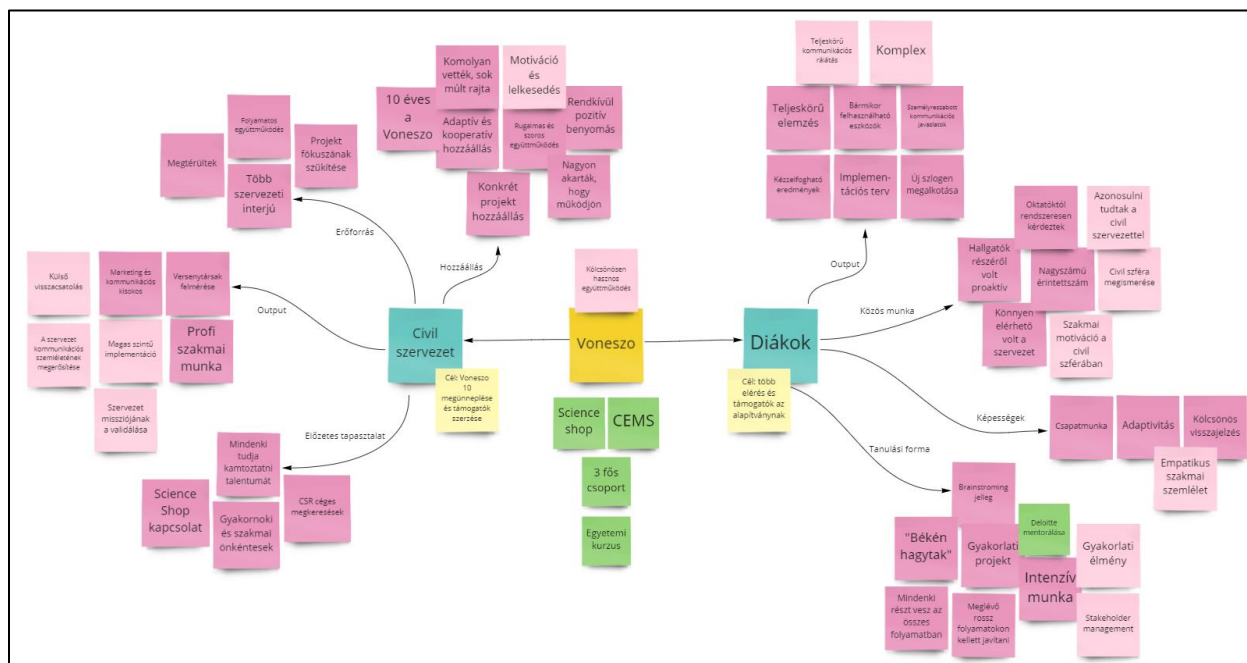
- Milyen a tendencia, növekszik/csökken/stagnál az ilyen együttműködések száma? Van valamiféle változás akár minőségben, jellegben?
- Hogyan látja? Az egyetemi kurzusok és civil szervezeti együttműködési forma a jövő?

4. melléklet

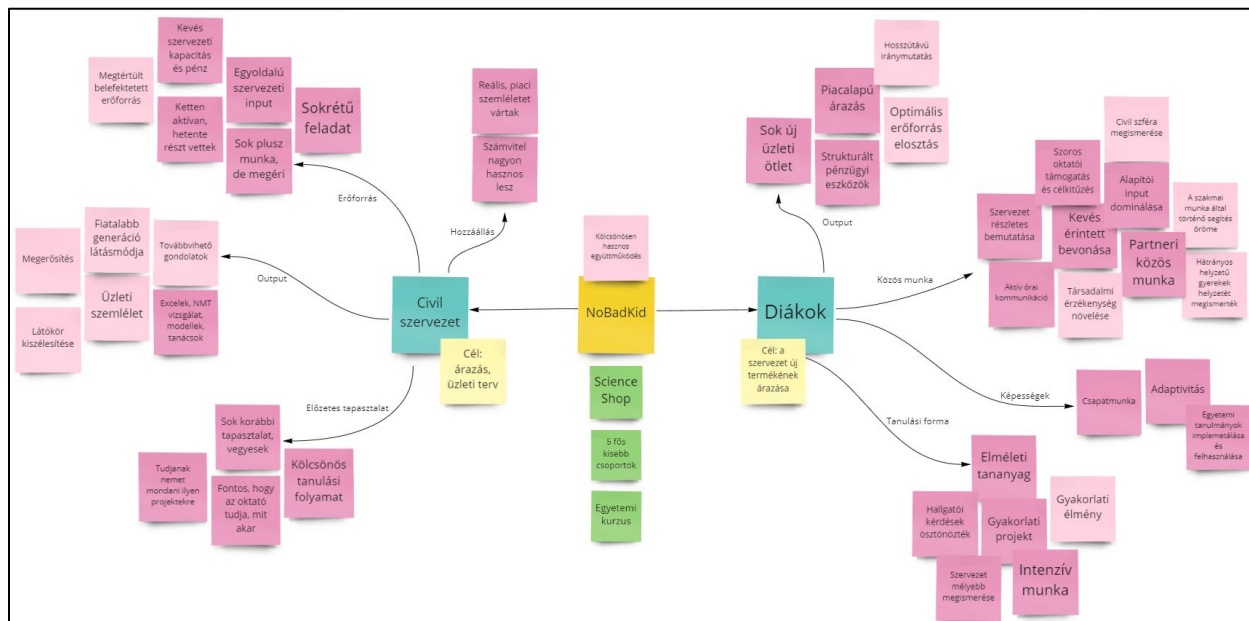
Az esettanulmányok értékelése a hatástérkép keretrendszer alkalmazásával.

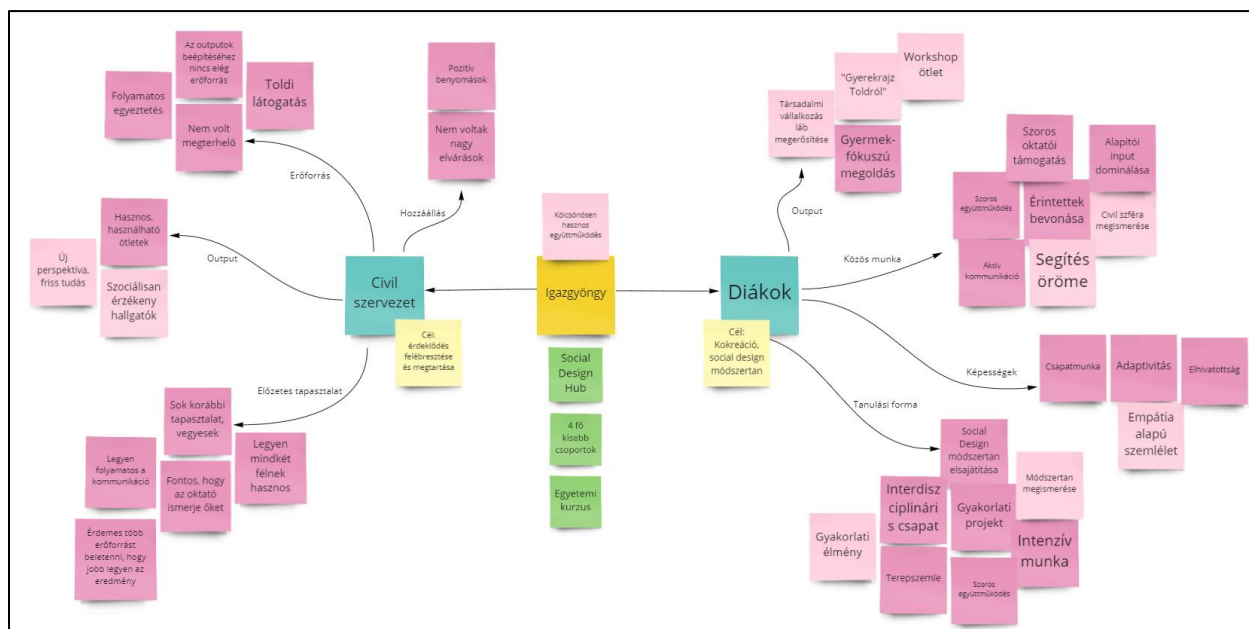
4.1. melléklet – Az InDaHouse Hungary Egyesület hatástérképe – Forrás: Saját szerkesztés és koncepció Csaba (2022), Bodor és Dominik (2022) alapján

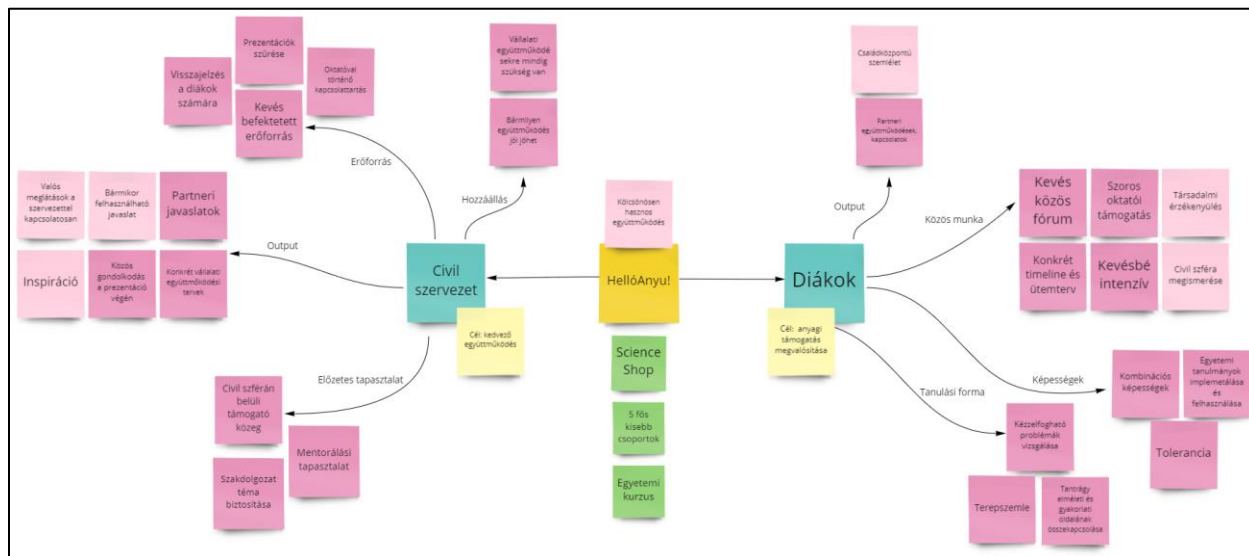
4.2. melléklet – A Voneszo Alapítvány hatástérképe – Forrás: Saját szerkesztés és koncepció Dreiszker (2022), Szendeczki et al. (2022) alapján

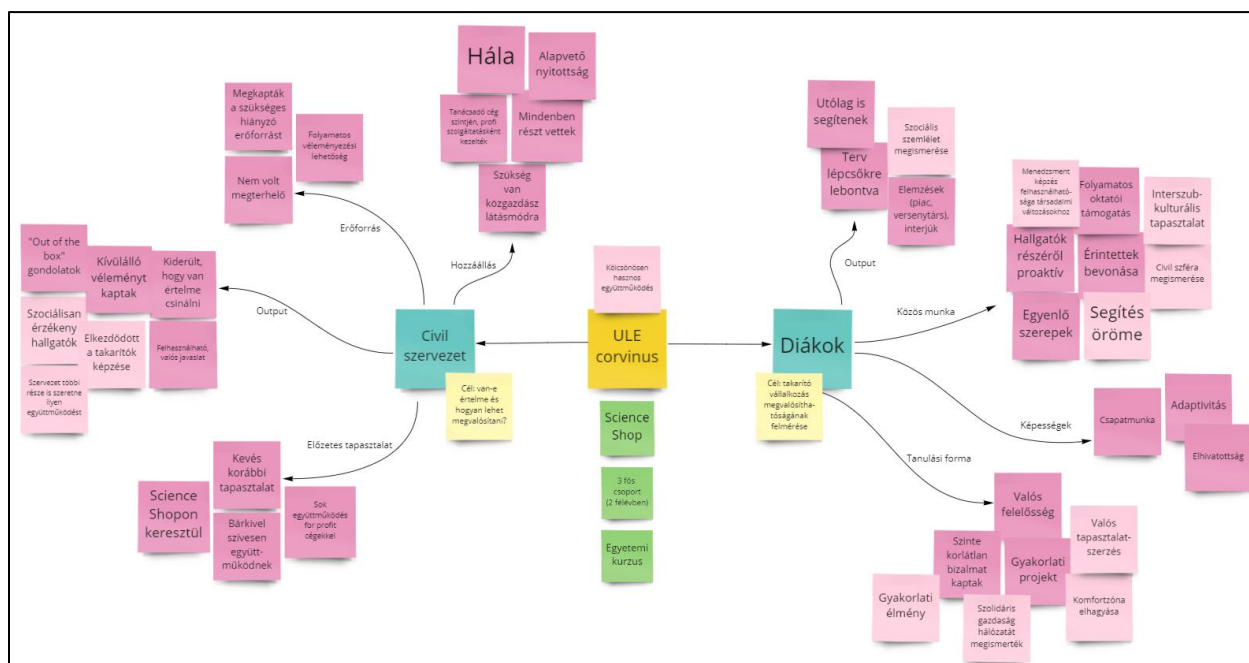
4.3. melléklet – A NoBadKid civil szervezet hatástérképe – Forrás: Saját szerkesztés és koncepció Gruber és Nagy (2022), Vida (2022) alapján

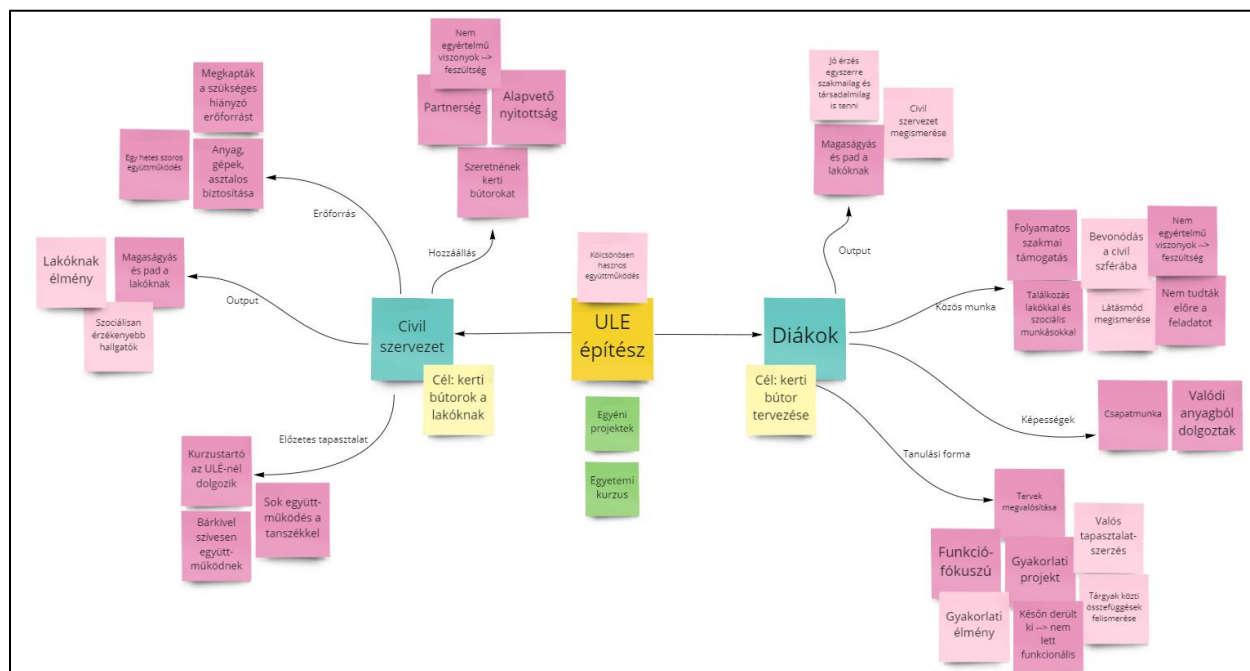
4.4. melléklet – Az Igazgyöngy Alapítvány hatástérképe – Forrás: Saját szerkesztés és koncepció Gyetvai és Marosváry (2022), Marosán és Varga (2022) alapján

4.5. melléklet – A HellóAnyu! közösségi tér hatástérképe – Forrás: Saját szerkesztés és koncepció Lipták (2022) és Hervai (2022) alapján

4.6. melléklet – Az Utcáról Lakásba Egyesület hatástérképe – Forrás: Saját szerkesztés és koncepció Mester (2022) alapján

4.7. melléklet – Az Utcáról Lakásba Egyesület hatástérképe– Forrás: Saját szerkesztés és koncepció Bendicskó és Temesvári (2022) alapján